1856. DRIE EN DERTIGSTE JAARGANG. N°. 4.

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

De uitgave dezer COURANT geschiedt op Woensdag en Zaturdag. De prijs is per drie maanden te Assen f 1.85, buiten Assen franco per post f 2.00.

ZATURDAG 12 JANUARIJ.

De prijs der Advertentien is van 1 tot 5 regels f 1.00 en voor elken regel meer 15 cent, behalve 35 cent zegelregt.

Bij deze Courant wordt een BIJBLAD gratis uitgegeven.

DE GEDEPUTEERDE STATEN van Drenthe doen te weten:

1o. dat door de Staten dier provincie, in hunne vergadering van den 21sten November 1855, is vastgesteld hetgeen volgt:

In te trekken, behoudens 's Konings goedkeuring, het Reglement op de Schoolgelden in de provincie Drenthe, vastgesteld door de Staten dezer provincie, bij besluit van den 7 Julij 1836 en goedgekeurd bij koninklijk besluit van 27 October daaraanvolgende no. 91, te dien effecte, dat het op den eersten Mei 1856, buiten werking zal zijn gesteld.

Gedaan te Assen, den 21 November 1855.

De Voorzitter,
DE VOS VAN STEENWIJK.
De Griffier,
W. H. HOFSTEDE.

2. dat deze door de Staten gemaakte bepaling bij Zijner Majesteits besluit van 26 December 1855 no. 59 is goedgekeurd.

Gegeven te Assen, den 7 Januarij 1856.

De Voorzitter,
DE VOS VAN STEENWIJK.
De Griffier;
W. H. HOFSTEDE.

OVERZIGT DER BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN.

12 Jan.

Thans voldoen wij aan onze belofte om het jaar 1856 als een politiek jaar te beschouwen en welk een ruim veld hebben wij hier!

Een jaar geleden was aller wensch **vrede**, en 't waren Oostenrijk en Pruissen, die begrepen hunnen magt en invloed te moeten gebruiken, om Europa de rust te hergeven. Zij legden daartoe 4 grondslagen, waarop de tempel des vredes zou kunnen worden opgebouwd en die waren op deze wijze zamengesteld.

1. Gezamenlijke waarborg door de vijf groote Mogendheden, van de godsdienstige en burgerlijke regten der Christenen in het Turksche Rijk, en wel zonder onderscheid van gezindheden.

(Een zeer goede grondslag, waar tegen wel niemand eenig bezwaar zou kunnen hebben en die gewis tot heil der Christenen in Turkije zou kunnen strekken.)

2. Bescherming der Donau-Vorstendommen, door de bewuste Mogendheden uitgeoefend, en wel op dezelfde voorwaarden, als door Rusland en de Porte onderling gesteld.

(Oogenschijnlijk vrij billijk, doch gewis geen zegen voor de bevolking der Donau-Vorstendommen. Het schild der verdedigers drukt soms veel harder, dan het zwaard des vijands.)

3. Herziening van het tractaat van 1841.

(Eene bepaling, waarin de Sultan en de Czaar beide geen bezwaar vinden.)

4. Vrijheid van de Donau-vaart.

(Rusland teekende dat artikel met veel genoegen, want het had die vrijheid nooit betwist.)

Rusland was blijkbaar ingenomen met die bepalingen en toonde dit bij elke gelegenheid. Altijd sprak de Russische diplomatie waardige taal; haar was niet eigen de ruwheid noch de prikkelbaarheid der Engelsche of Fransche pers, en op deftige wijze wist zij steeds hare meening of verontwaardiging uit te drukken. Maar, na het leggen van deze grondslagen, plaatste Ruslands diplomatie meer dan ooit eene wacht bij hare pen en tegelijker tijd gaf zij hare legers bevel om niet anders dan verdedigender wijze te handelen.

Vrede was alzoo in aller hart — het verstand en de goede gezindheid zouden den verderen bouw van den vredestempel voltooijen.

Graaf Esterhazy, die thans weder te St. Petersburg is als vredes-boodschapper, bragt die artikelen tot den Czaar, artikelen, die door den Duitschen Bond waren goedgekeurd.

Op 7 Januarij 1855 werden de conferentien geopend en het begin was ook het begin van twist. Op dat congres hadden zitting Drouin de Lhuys, Bourqueney, Westmoreland, Russell, Ali Aaref, Gortschakoff, von Titoff, von Prokesch-Osten.

Drie waarborgspunten gaven geene aanleiding tot ernstige bezwaren, maar het derde: de beperking van Ruslands magt in de zwarte Zee, was de steen des aanstoots en al dadelijk stak Prins Gortschakoff een spaak in het conferentie-wiel. Hij stelde voor:

vrije vaart op de Zwarte zee voor al de oorlogschepen.

De Porte weigerde die en wilde het principe van de sluiting der Dardanellen hebben gehandhaafd.

Rusland gaf dit toe en wilde ook de Porte het regt hebben toegekend, om de Dardanellen te openen voor vreemde hulp, als zij die noodig had tegen de overmagt van wie ook.

De gezanten van Engeland en Frankrijk wilden echter de militaire marine van Rusland op eene bepaalde sterkte brengen, doch daarvan wilde Rusland niets hooren.

En waarlijk dat was niet te verwonderen!

Rusland voorstellende om de Zwarte zee vrij te laten voor de militaire vlaggen aller Natien, en Rusland gedwongen om meer schepen te hebben dan het Westen goedvond, zijne havens en scheepsmagt bewaakt te zien door vreemdelingen!

Een zwakker Monarch als de Czaar van Rusland, een kleiner volk als dat van 60 millioen zou zich niet gebogen hebben, onder zoodanige voogdijschap!

Zoo ging de conferentie uiteen en Drouin de Lhuys en Russel, te Parijs en te Londen teruggekeerd, werden, daar zij te Weenen te vredelievend-waren, ontslagen — het keizerrijk is de vrede!

Russell werd door het Parlement ten eenemale verloochend. Hij trad, als 't ware veroordeeld af, maar wie weet hoe spoedig de tijd hem regtvaardigt en verheft.

Zoo eindigde het vredes-werk.

En zoo zal alle moeite vergeefsch zijn om eene verzoening te bewerken, als men Ruslands vernedering in den vollen zin des woords, zoekt.

Intusschen — 1855 zou niet uit ons oog worden weggevoerd door den stroom des tijds, zonder eene tweede poging, en wel van het Westen, om het oorlogszwaard in de schede te steken. Oostenrijk kwam op nieuw met een voorstel te Petersburg, 't welk vooraf te Londen en te Parijs was goedgekeurd, doch het was Europa niet gegund dit te kennen eer de laatste klokslag van 1855 had geslagen, hoewel hetzelve brandend nieuwsgierig daarnaar was.

—

Eindelijk komt er een weinig licht uit St. Petersburg, en verzekert men het Oostenrijksche voorstel, door Graaf Esterhazy overgebragt, te kennen. Het luidt aldus:

1o. Het Russisch beschermheerschap over de Donau-vorstendommen wordt ten eenen male opgeheven. Die vorstendommen zullen georganiseerd worden op eene wijze, strookende met hunne verlangens, behoeften en belangen, en deze nieuwe organisatie, waarbij de bevolking zelve zal worden geraadpleegd, zal door de contraherende mogendheden erkend en door den Sultan, ingevolge zijn regt van opperheer, bekrachtigd worden. In de kwestien van binnenlandsch bestuur der Vorstendommen zal zich geen Staat, onder welk voorwendsel en onder welken vorm van beschermheerschap het ook zij, mogen mengen. Zij zullen een vast, door hunne geografische ligging gevorderd, stelsel van verdediging aannemen, en men zal niet mogen beletten dat zij, in het belang hunner veiligheid, hun grondgebied in dier voege tegen elken aanval van buiten versterken als hun goeddunkt.

In ruiling van de sterkten en het grondgebied, door de geallieerde legers bezet, stemt Rusland toe in eene wijziging zijner grenslijn met Europeesch Turkije. Uitgaande van de omstreken van Chotijn en den bergketen volgende die zich in zuidoostelijke rigting uitstrekt, zal die grenslijn zich uitstrekken tot het meer Salysk. De afbakening zal door het algemeen tractaat bepaaldelijk geregeld worden, terwijl het afgestane grondgebied, onder de opperheerschappij der Porte, weder aan de Vorstendommen vervalt.

2o. Europeesche instellingen, waarin de contraherende mogendheden gelijkelijk zullen worden vertegenwoordigd, zullen, behoudens de bijzondere stellingen der Staten, te regelen op grond der beginselen ter zake der vaart op de rivieren, bepaald bij de acte van het Weener congres, op afdoende wijze de vrijheid der vaart op den Donau en zijne mondingen verzekeren.

Alle contraherende mogendheden zullen geregtigd zijn aan de mondingen dier rivier een of meer kleine oorlogsvaartuigen te stationeren, ter handhaving der verordeningen betrekkelijk de vrije vaart op den Donau.

3o. De Zwarte zee wordt een onzijdig vaarwater, dat wil zeggen, zij zal geopend zijn voor handelsvaartuigen, doch gesloten voor oorlogschepen.

Geene maritieme arsenalen zullen aan hare kusten worden opgerigt noch blijven bestaan. Instellingen overeenkomstig het internationaal regt en de in dezen gehuldigde gebruiken, zullen in de bescherming van handels- en scheepvaartsbelangen van alle volken in de havens der Zwarte zee voorzien. De beide oeverstaten zullen zich door eene afzonderlijke overeenkomst verbinden, aldaar slechts een klein aantal schepen van bepaalde grootte te onderhouden, dat tot de kustdienst vereischt wordt. Deze overeenkomst zal, na door de contraherende partijen te zijn goedgekeurd, als aanhangsel aan het algemeen tractaat worden toegevoegd. Op de sluiting der zeëngte zal dezelfde uitzondering van toepassing zijn, als in het vorig artikel voor de stationschepen bepaald is.

4o. De vrijheden der christelijke onderdanen der Porte zullen, zonder inbreuk op de onafhankelijkheid en waardigheid van de kroon des Sultans, worden gehuldigd. Rusland zal, bij den vrede, uitgenoodigd worden tot deelneming aan de door Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittanie en de Verhevene Porte te houden beraadslagingen, om de christelijke onderdanen der Porte hunne godsdienstige en staatkundige regten te verzekeren.

5o. De oorlogvoerende mogendheden behouden zich het hun toekomend regt voor, om, in Europa's belang, buiten de vier waarborgen, bijzondere voorwaarden te stellen.

Ziedaar, waarde lezers, nu de opregte vredesvoorwaarden, zoo als Graaf Esterhazy die naar St. Petersburg heeft overgebragt, en waarmede alle politieke hoofden, pennen en persen in Europa zich thans bezig houden. Aller vraag is: Zal de Czaar deze voorwaarden aannemen?

De een zegt, Neen! Rusland zal zich zoo niet laten vernederen en in zijne magt bekorten. De ander zegt, Ja, Rusland wil den storm voorkomen, welke zich boven deszelfs hoofd zamenpakt en waarvan het de gevolgen bij geene mogelijkheid kan berekenen.

Wat eigenlijk Rusland wil, is niet bekend, hoewel sommigen verzekeren, dat er reeds een bode met het Russisch antwoord op weg is naar Weenen.

Wij zullen onze lezers niet vermoeijen met de verschillende beschouwingen die door onderscheidene dagbladen worden medegedeeld over het al of niet waarschijnlijke, of de Czaar de voorwaarden al dan niet zal aannemen, beschouwingen, die dikwijls geheel in de lucht hangen. Wij willen echter aan onze lezers het volgende niet onthouden, vooral omdat daarin ook onze Koning genoemd wordt als de taak van vredestichter op zich te hebben genomen.

„Een Belgisch blad bevat uit een brief uit Berlijn het berigt, dat de graaf van Stackelberg, geheim secretaris van den Keizer van Rusland, den 4 Januarij van Petersburg is vertrokken met dépêches voor den Keizer van Oostenrijk, welke zending algemeen als van vredelievende strekking werd beschouwd. Ofschoon namelijk het onderhoud van den Czaar met graaf Esterhazy vrij koel was geweest en de laatstgenoemde in last heeft Petersburg te verlaten, zoo het ultimatum, hetwelk hij had overgebragt, niet voor 16 Jan. was aangenomen, hoopte men, dat de zending van den graaf v. Stackelberg een onmiddelijk afbreken der betrekkingen zoude verhinderen. Dezelfde brief wilde weten, dat ook de Koning der Nederlanden, Willem III, in den laatsten tijd krachtige pogingen bij den Keizer van Rusland had aangewend, om hem over te halen, de Oostenrijksche voorstellen aan te nemen. Deze stap van den Koning der Nederlanden zoude te Berlijn veel goedkeuring verworven en te Petersburg grooten indruk gemaakt hebben."

En hiermede stappen wij van het vrede-werk af.

In de Krim was het in de laatste dagen zeer koud geweest, nadat er eerst veel regen was gevallen. In een dag had men te Kamiesch een verschil van 7 gr. warmte tot 18 gr. koude, dus een verschil van 25 graden. Dit moet natuurlijk zeer op de luchtsgesteldheid werken, en zware stormen zijn er het gewoon gevolg van. Dit is ook thans het geval geweest. De storm heeft met schrikbarende woede de kusten geteisterd. Bij Kamiesch moeten 13 a 14 vaartuigen, waarvan de meesten met man en muis, vergaan zijn. De lijken dreven in menigte langs het strand. De bemanning van een Oostenrijkschen brik, die op strand was geworpen en door de Russen vrij hevig werd beschoten, heeft zich toch nog gered. Te Balaklava zijn twee vaartuigen, vlak voor aan de haven, tegen de rotsen verbrijzeld, even als voorleden jaar de *Prince*, zonder dat er iets kon gered worden. Eupatoria is de moeijelijkste haven en de storm heeft daar dus zijn invloed ook hevig doen gevoelen. Tien schepen moeten er vergaan zijn.

Voor Erzerum duchtte men in de laatste dagen ieder oogenblik de verschijning van Muravief. In Konstantinopel hield de Sultan met zijne Ministers vergadering op vergadering, om het verlies dezer stad te verhoeden. Gelukkig is de sneeuw in die streken alle operatien komen verhinderen en houdt Muravief vooreerst op een afstand.

De Keizer van Frankrijk heeft aan den Sultan het grootkruis van het legioen van eer geschonken. De Fransche gezant heeft hetzelve met buitengewone plegtigheid aan den Grooten Heer overhandigd, en bij die gelegenheid gezegd, dat de Sultan in deze aanbieding wel een bewijs zou willen zien van de hooge achting en opregte genegenheid, die de Keizer voor hem koesterde, als een nieuw onderpand van het gedenkwaardige bondgenootschap, dat voortaan de toekomst van het Turksche rijk onder den waarborg stelde van het Europeesch volkenregt, en van de bescherming der beschaving, welker morele en materiele weldaden de Sultan, sinds zijne troonsbeklimming, had verklaard, onder de volken aan zijnen schepter onderworpen te willen verspreiden. De Sultan antwoordde hierop, dat hij zich zeer in het ontvangen eereteeken verheugde, en geen wonder, het was het eerste dat hij uit den vreemde ontving! Zou hij „de Padischah", „de Beheerscher der wereld", werkelijk in dit klatergoud belang stellen? Hoe klein wordt dan de Groote Heer! De Sultan betuigde verder, dat hij het kostbare eereteeken niet alleen beschouwde als een bewijs der bijzondere vriendschap van den Keizer, zijn bondgenoot, maar ook als een der groote gevolgen van het gedenkwaardig verbond, dat de oude vriendschapsbetrekkingen tusschen de beide rijken moet bevestigen; hij gaf de hoop te kennen, dat zijne voortdurende pogingen, in 't belang en het geluk van al zijne onderdanen met den gewenschten uitslag zouden bekroond worden, en dat zijn rijk, voortaan opgenomen in de groote Europeesche Staten-familie, zal bewijzen, dat het waardig is eene belangrijke plaats onder de beschaafde natien in te nemen. „Turkije zal nimmer, zeide hij, de edelmoedige opofferingen vergeten, welke zijne edele bondgenooten zich hebben opgelegd, om dit gelukkig en gewigtig doel te bereiken." Men verbeelde zich de ergernis der schriftgeleerden en van de oud-Turksche partij! Turkije door den drang en de bajonetten zijner vrienden op den weg der Europesche beschaving gebragt, en den Sultan deze omstandigheid niet alleen als een geluk te hooren noemen, maar hem ook te hooren verzekeren, dat hij de pogingen zijner vrienden zal ondersteunen, en hun dank zegt voor hunne opofferingen!

Dit antwoord van den Sultan zou in andere omstandigheden en zonder de aanwezigheid van Fransche en Engelsche troepen aanleiding genoeg voor een oproer zijn geweest.

Denemarken werd door tong en pen in Europa rondgedragen, als zullende gezind zijn, om met het Westen een soortgelijk verbond te sluiten als Zweden gedaan heeft; het heeft hieruit aanleiding genomen, om in eene circulaire aan de Europeesche Hoven zoodanig voornemen formeel tegen te spreken en te verklaren, dat het vast besloten heeft, om niet van eene strikte onzijdigheid af te wijken.

De conferentien over den Sondtol zijn begonnen.

Overigens weten wij niet, dat er, sedert het in het licht verschijnen van ons vorig overzigt, eenig bijzonder belangrijks op dit ondermaansche is voorgevallen. Alleen heeft de aan onze lezers welbekende Faustin I, de zwarte keizer van Haiti, en tevens de parodie van al wat keizer heet, in eene proclamatie te kennen gegeven, dat hij zijn gebied wilde vergrooten, door de inlijving bij zijne staten van de Dominicaansche republiek; 't spreekt van zelf dat hij hiertoe geheel door belangelooze bedoelingen wordt gedreven, nl. om de republiek te bevrijden van het bloedig bestuur van haren President en haar te vrijwaren voor eene inlijving bij N.Amerika.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

Wij deelen hieronder en in het Bijblad het door de Regering ingediend ontwerp van wet op het lager onderwijs mede; in het Bijblad hebben wij tevens een gewigtig gedeelte van de Memorie van toelichting opgenomen, hetwelk, voor zoover wij weten, nog in geene Courant is geplaatst, maar ons door eene vriendelijke hand is verstrekt.

WIJ WILLEM III, enz.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat art. 194 der grondwet voorschrijft, dat de inrigting van het openbaar onderwijs, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, door de wet wordt geregeld; dat er overal in het rijk van overheidswege voldoend openbaar lager onderwijs wordt gegeven, en dat het geven van onderwijs vrij is, behoudens het toezigt der overheid, en bovendien, voor zooveel het middelbaar en lager onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid des onderwijzers; het een en ander door de wet te regelen;

dat het noodzakelijk is, in afwachting der regeling van het middelbaar en hooger onderwijs, aan die bepalingen, voor zooveel het lager onderwijs betreft, gevolg te geven;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Titel I. — algemeene bepalingen.

Art. 1. Het lager onderwijs omvat het lezen, schrijven, rekenen, benevens de beginselen der Nederlandsche taal, der geschiedenis, der aardrijkskunde en der natuurkunde.

Art. 2. Het lager onderwijs wordt onderscheiden in openbaar en in bijzonder onderwijs.

Openbaar onderwijs is hetgeen gegeven wordt van wege de gemeenten, de provincien en het rijk, gezamenlijk of afzonderlijk; het overige is bijzonder onderwijs.

Art. 3. Het lager onderwijs wordt gegeven aan kinderen van verschillende huisgezinnen gezamenlijk of aan kinderen van één gezin afzonderlijk.

Het eerste is school-, het laatste huisonderwijs.

Art. 4. Geen schoolonderwijs wordt gegeven in lokalen, die door de plaatselijke schoolcommissie verklaard zijn voor de gezondheid schadelijk te wezen of van onvoldoende ruimte voor het aantal schoolgaande kinderen.

Indien in de uitspraak der plaatselijke schoolcommissie niet wordt berust, beslissen Ged. Staten.

Art. 5. Het schoolonderwijs wordt gegeven door hoofd- en hulponderwijzers, hoofd- en hulponderwijzeressen en kweekelingen, zoo mannelijke als vrouwelijke.

Kweekelingen zijn zij, die, den ouderdom nog niet bereikt hebbende waarop zij tot het examen als hulponderwijzer of als hulponderwijzeres kunnen worden toegelaten, de onderwijzers en onderwijzeressen bij hun schoolonderwijs behulpzaam zijn.

Dien ouderdom bereikt hebbende, mogen zij als kweekelingen werkzaam blijven gedurende den tijd, die nog verloopen moet, alvorens zij tot het examen worden toegelaten.

Art. 6. Niemand mag lager onderwijs geven, die niet in het bezit is der bij deze wet gevorderde bewijzen van bekwaamheid en zedelijkheid.

Vreemdelingen behoeven bovendien Onze vergunning.

Art. 7. De bepalingen van het voorgaand artikel zijn niet toepasselijk op hen, die niet tegen gezin behooren van de ouders of voogden der kinderen, aan wie zij onderwijs geven, noch op de kweekelingen bij de scholen.

Art. 8. Die lager onderwijs geeft, zonder daartoe bevoegd te zijn of in strijd met het bepaalde bij art. 4, wordt, voor de eerste maal gestraft met eene boete van f 50, voor de tweede maal met eene boete van f 100 en gevangenisstraf van veertien dagen, te zamen of afzonderlijk, en vervolgens telkens met gevangenisstraf van eene maand tot een jaar.

Op hem, die buiten de grenzen zijner bevoegdheid lager onderwijs geeft, is de helft dezer straffen van toepassing.

Art. 9. Bij elke veroordeeling tot boete wordt tevens door den regter bepaald, dat de veroordeelde, indien hij niet binnen ééne maand, na daartoe bij deurwaarders-exploit te zijn aangemaand, aan het vonnis heeft voldaan, door gevangenzetting daartoe zal worden genoodzaakt.

De duur dezer gevangenzetting wordt door den regter bepaald tot verhaal eener boete van f 25 op drie, van f 50 op zeven; en van f 100 op veertien dagen.

De geheele voldoening aan het vonnis ontslaat van het verder ondergaan der gevangenzetting.

Art. 10. Buiten de gevallen, in deze wet vermeld, vervalt de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs voor hem, die bij eindvonnis is veroordeeld: *a.* wegens misdaad; *b.* wegens diefstal, oplichting, misbruik van vertrouwen of aantasting der zeden.

Art. 11. Die de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs verloren heeft, kan haar niet terugkrijgen.

Art. 12. Ter bevordering van de opleiding van onderwijzers wordt jaarlijks eene som in de begrooting der staatsuitgaven voorgedragen.

Art. 13. De bepalingen dezer wet omtrent de onderwijzers zijn, voor zooverre zij geene uitzonderingen behelst, insgelijks op de onderwijzeressen van toepassing.

Art. 14. Van elke beslissing, krachtens deze wet door Ged. Staten genomen, kan bij Ons voorziening worden gevraagd.

Titel II. — Van het openbaar onderwijs.

§ 1. Van de scholen.

Art. 15. In elke gemeente wordt lager onderwijs, naar den omvang van art. 1, gegeven in een voor de bevolking en de behoefte voldoend getal scholen, toegankelijk voor kinderen van verschillende godsdienstige gezindheden.

Gedeputeerde Staten zijn bevoegd aan gemeenten vergunning te verleenen, zich met eene of meer naburige gemeenten te vereenigen, tot het oprigten en in stand houden van gemeenschappelijke scholen.

Art. 16. De Gemeenteraad bepaalt het getal der scholen. Zoo Gedeputeerde Staten het onvoldoende achten, beveelen zij vermeerdering.

Indien het getal Ons onvoldoende voorkomt, kan vermeerdering door Ons worden bevolen.

§ 2. Van de onderwijzers.

Art. 17. Wanneer het getal der leerlingen op eene school meer dan vijftig bedraagt, wordt de hoofdonderwijzer bijgestaan door één kweekeling, meer dan zeventig door twee kweekelingen. Bedraagt het meer dan honderd, zoo wordt hem bovendien een hulponderwijzer toegevoegd. Boven dit getal wordt hij telkens voor vijftig leerlingen door een kweekeling, en voor honderd leerlingen door een hulponderwijzer bijgestaan.

Deze kweekelingen moeten zijn ten genoegen van den districts-schoolopziener.

Art. 18. Aan elken hoofdonderwijzer wordt, behalve vrije woning, zoo mogelijk met een tuin, eene jaarwedde toegelegd.

Ingeval hem geene vrije woning kan verschaft worden, ontvangt hij eene billijke vergoeding voor huishuur.

Bij verschil tusschen den Gemeenteraad en den onderwijzer, omtrent het bedrag dier vergoeding, beslissen Gedeputeerde Staten.

Ten behoeve van elken kweekeling, bedoeld in het voorgaand artikel, wordt den hoofdonderwijzer eene jaarlijksche toelage verleend.

Aan elken hulponderwijzer wordt eene jaarwedde toegelegd.

De jaarwedden en toelagen worden door den Gemeenteraad, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, bepaald.

Voor een hoofdonderwijzer is het bedrag der jaarwedde minstens *f* 300, voor een hulponderwijzer minstens *f* 200. Het bedrag der toelage is minstens *f* 25.

Art. 19. Om als hoofd- of hulponderwijzer benoemd te kunnen worden, wordt vereischt het bezit: *a.* eener acte van bekwaamheid; *b.* van een getuigschrift van goed zedelijk gedrag, afgegeven door het bestuur der gemeente of gemeenten, waar de bezitter gedurende de twee laatste jaren heeft gewoond.

Art. 20. De hoofd- en hulponderwijzers worden benoemd geschorst en ontslagen door den Gemeenteraad.

Met uitzondering van ontslag op eigen verzoek, geschieden schorsing en ontslag niet dan na goedkeuring van Gedeputeerde Staten, die vooraf den districts-schoolopziener hooren.

Is schorsing of ontslag, naar inzien der plaatselijke schoolcommissie of van den schoolopziener, noodig en de gemeenteraad nalatig of weigerachtig daartoe over te gaan, dan kan dit door Gedeputeerde Staten geschieden.

Ontslag ter zake van een ergerlijk levensgedrag heeft het verlies der bevoegdheid tot het geven van onderwijs ten gevolge.

Het benoemen en ontslaan van kweekelingen geschiedt door den hoofdonderwijzer.

Art. 21. Het onderwijs wordt dienstbaar gemaakt aan de bevordering van zedelijkheid en godsdienst.

De onderwijzers onthouden zich van iets te onderwijzen, te doen of toe te laten, kwetsend voor de godsdienstige begrippen der gezindheid of gezindheden, waartoe de schoolgaande kinderen behooren.

Het geven van onderwijs in de godsdienst wordt overgelaten aan de kerkgenootschappen. Hiertoe zijn de schoollokalen buiten de schooluren voor de leerlingen der school beschikbaar.

Art. 22. De hoofd- en hulponderwijzers bekleeden geene ambten of bedieningen, oefenen geen handel, geene beroepen of neringen uit, noch doen die door iemand hunner huisgenooten uitoefenen, dan onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, die vooraf burgemeester en wethouders en de plaatselijke schoolcommissie hooren.

Art. 23. Ter voorziening in het lot van hoofd- en van hulponderwijzers, door onderdom, ziels- of ligchaamsgebreken buiten staat hunne betrekking verder waar te nemen, wordt een pensioenfonds opgerigt, waarin door de belanghebbenden, de gemeente en het rijk, ieder voor een derde, wordt bijgedragen.

§ Van de kosten van het onderwijs.

Art. 24. Elke gemeente voorziet in de kosten van haar lager onderwijs, voor zooverre die niet op andere wijze worden gevonden.

Art. 25. Die kosten zijn: *a.* de jaarwedde der hoofd- en hulponderwijzers; *b.* de toelagen aan de hoofdonderwijzers voor het houden van kweekelingen; *c.* de kosten van het oprigten en in stand houden of huren en van het schoonhouden der schoolgebouwen; *d.* die van het aanschaffen en onderhouden der schoolmeubelen, schoolboeken en schoolbehoeften der leerlingen; *e.* die van licht en brand, benoodigd voor de schoollokalen; *f.* die van het oprigten en in stand houden of huren der onderwijzerswoningen; *g.* de vergoeding aan de hoofdonderwijzers voor het gemis van vrije woning; *h.* het aandeel der gemeente in de bijdragen voor het pensioenfonds der onderwijzers; *i.* de kosten der plaatselijke schoolcommissie.

Art. 26. Ter geheele of gedeeltelijke bestrijding dezer kosten, voor zooverre zij ten laste der gemeente komen, wordt een matig schoolgeld geheven voor ieder schoolgaand kind.

Art. 27. Het invoeren, wijzigen of afschaffen van schoolgeld, geschiedt met in achtneming van de artt. 232—236 der gemeentewet.

De invordering wordt geregeld door de plaatselijke verordening, overeenkomstig de bepalingen van de artt. 258—262 dier wet.

Art. 28. Bij de bepaling van het schoolgeld komt niet in aanmerking het vermogen der ouders of der kinderen.

Voor twee of meer kinderen uit één gezin, gelijktijdig ter school gaande, kan het bedrag lager worden gesteld.

Bedeelden en zij die, schoon niet bedeeld, onvermogend zijn schoolgeld te betalen, worden niet aan de heffing onderworpen.

Art. 29. Ingeval eene gemeente door Ons, na Gedeputeerde Staten te hebben gehoord, verklaard wordt onvermogend te zijn de kosten van haar lager onderwijs te bestrijden, wordt in hetgeen hare krachten te boven gaat, door de provincie en het rijk, elk voor de helft, voorzien.

Titel III. — Van het bijzonder onderwijs.

Art. 30. Tot het geven van bijzonder schoolonderwijs of van huisonderwijs wordt vereischt het bezit:

a. eener akte van bekwaamheid;

b. van gelijk getuigschrift als in art. 19 lit. *b.* is vermeld;

c. van een bewijs, dat beide deze stukken door burgemeester en wethouders der gemeente, waar het onderwijs zal gegeven worden, zijn gezien en in orde bevonden.

Art. 31. De onderwijzers, die bij het geven van bijzonder schoolonderwijs of van huisonderwijs, leeringen verspreiden, strijdig met de goede zeden of met de wetten des lands, kunnen op voordragt van burgemeester en wethouders van de plaatselijke schoolcommissie of van den districts-schoolopziener, door Gedeputeerde Staten worden verklaard hunne bevoegdheid tot het geven van onderwijs verloren te hebben.

Deze bepaling is ook van toepassing op de onderwijzers, die zich aan een ergerlijk levensgedrag schuldig maken.

(*Zie verder het Bijblad bij deze Courant.*)

— Wij vernemen, dat de heer Mr. *K. A. Meeussen* te Breda als lid van de Tweede Kamer is herkozen, met 1302 van de 1475 uitgebragte stemmen.

— Als eene merkwaardi e zeldzaamheid is bij de *Haarlemsche Courant* uitgegeven: *De weeckelycke Courante van Europa No 1, gedruckt tot Haerlem door Abraham Casteleyn, ten huyse van zijn vader Vincent Casteleyn, op de marckt, in de druckery den 8sten January 1656*, gedrukt met dezelfde lettersoorten als juist 200 jaren geleden voor dat eerste nommer gebezigd zijn. Het eerste berigt daarin voorkomende en met eene hollandsch-duitsche letter gedrukt, luidt woordelijk aldus:

»SPANGIEN

»CADIX, den 27 Novemb: 1655. Den Commandeur Gidion de Wilde heeft in zee verovert en aldaer opgebracht een treffelyck Turcks Schip, gemonteert met 32 stucken, en hebbende 250 Turcken, en bij de 40 Christen Slaven. De Turcken zullen, tot goedtmaeckinge van de Onkosten en voorts tot Pryse van d'Officieren ende ghemeene Maets, verkocht worden. De Christen Slaeven zijn met een Hollandtse Schip, komende van Venetien, en gaende naer Amsterdam, op Eergisteren van hier naer Huys geseylt. Den Hollantschen Vice-Admirael de Ruyter is teghenwoordigh 10 Oorlogh-schepen ende 2 Jachten sterck."

Het laatste berigt, met dezelfde letter gedrukt, luidt als volgt:

»NEDERLANDEN.

»'s GRAVENHAGE den 7 Januarij 1656. Den Heer Vice-Admirael de Ruyter, segt men van Cadis nae huys ontboden te zyn, nopende de Bedieninge van een hoogher charge. De Ambassade na Denemarcken zal aenstaende Maendag voortgaen."

's Gravenhage, 8 Jan. Volgens een alhier ontvangen brief uit Petersburg zou H. M. de Koningin-moeder voornemens zijn tegen de maand Mei aanstaande naar Nederland terug te keeren en haar buitenverblijf te Soestdijk te betrekken.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

Eenige jaren geleden dwaalde een jager in de nabijheid van Alessandria in Piemont, met de bus op den schouder, op de velden rond, toen hij plotseling eenige zonderlinge toonen vernam, die niet van eenig wild afkomstig konden zijn. Op het geluid afgaande bevond hij, dat deze toonen voortgebragt werden door een knaap, die op eene hoogst eenvoudige fluit blies. Hij wist uit dit ruwe speeltuig onbegrijpelijke toonen te lokken. De jager nam hem met zich naar zijne woning, alwaar hij zekeren muzikant, *Poletti* liet komen, om over het spel van den jongen knaap te oordeelen. Nadat deze hem had hooren spelen, besloot men met het talent des knaaps voordeel te doen. De knaap heet te *Pecco*, is te Robbio, een Sardinisch dorp, geboren, en was blind ter wereld gekomen. De fluit, waarop hij zoo wonderbare toonen weet voort te brengen, is een allereenvoudigste houten kinderfluit, welke hij geel geverfd heeft met drie gaten, zooals men ze op de markten voor een spotprijs koopt. Maar hij heeft ze onder zeer vele fluitjes van dien aard uitgezocht, en, naar men zegt, heeft hij uit der 4000 slechts 50 gevonden, die naar zijn smaak waren. De knaap is thans een 25-jarig man geworden, die zich op zijn kunsteloos speeltuig, hetwelk in de aankondiging *Tibi pastorale* genoemd wordt, reeds op verscheidene concerten, laatstelijk te Napels en te Madrid heeft laten hooren. Hij bevindt zich thans te Parijs, alwaar hij in het Theâtre Julien concerten zal geven.

ENGELAND.

Een Engelsch zeeofficier, de heer *Dennehy*, dienende aan boord van het stoom-oorlogschip *Lynx* in de Levant, is ter zake van het dek te hebben verlaten terwijl die boden aan het vijandelijk vuur was blootgesteld, door een krijgsraad ter dood veroordeeld. Men verwacht echter eene verzachting van straf, daar genoemde officier vroeger steeds alle redenen van tevredenheid heeft gegeven, en, naar men zegt, zijn misdrijf, dat de krijgswetten zoo streng straffen, heeft bestaan in het zich verwijderen van zijnen post, uit hoofde van ongesteldheid, hebbende hij zelf zijnen naam op de ziekenlijst geplaatst, in plaats van hiervan kennis te geven.

RUSLAND-TURKIJE.

Bij gelegenheid van den thans woedenden krijg tusschen Rusland en de Geallieerde Mogendheden zal de onderstaande mededeeling niet onbelangrijk zijn. Van de maanden Junij tot November 1812 zijn achtervolgens op onderscheidene punten in Rusland getrokken 554,000 Franschen en bondgenooten, en zijn er daarvan in de maand December terug gekomen 79,000. Onder dit getal zijn echter begrepen 25,000 Oostenrijkers en 18,000 Pruissen, welke naar evenredigheid veel minder dan de Franschen en andere hulptroepen hadden geleden, daar het verlies der eerstgemelden 5000 en dat der laatstgenoemden slechts op 2000 man kan worden berekend. Overigens stelde kolonel *Boutoilin* het getal der veroverde en gevonden kanonnen op 929, terwijl het aantal der gesneuvelde paarden ruim 100,000 bedraagt.

ASSEN, 12 Januarij.

Heden ontvangen wij de navolgende Telegrafische berigten.

's Hage, 12 Jan. Te Parijs is eergisteren onder 's Keizers voorzitting een krijgsraad over het in dit jaar te volgen krijgsplan gehouden.

Volgens de *Morning Post* verwerpt Rusland de gedane voorstellen, maar doet een tegenvoorstel.

EFFECTEN.

Parijs. Vrijdag, 11 Jan. Fransche 3 percents Schuld 62 francs 45 centimes.

Londen. Vrijdag, 11 Jan. Engelsche geconsolideerde 3 percents Schuld 86¾ percent.

Amsterdam, Vrijdag, 11 Jan. Nederlandsche 2½ percents Schuld 62⅞ percent; Russische 4½ percents Schuld 85¾ percent; Oostenrijksche 5 percents metallieke Schuld 63¼ percent.

De Arrondissements-Regtbank alhier, in raadkamer vergaderd, heeft tegen ons regtsingang met bevel tot dagvaarding in persoon verleend ter zake van de artikelen, in het blad opgenomen rakende den heer *J. F. Zijlker*.

— Wij vernemen, dat het genootschap Oeconomia Enchusana te Enkhuizen, onder de bescherming van Z. M. den Koning, met algemeene stemmen heeft besloten, om den heer *P. Kock*, Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in dit gewest, tot honorair lid van dat Genootschap te benoemen wegens de beoordeeling van de antwoorden, op de door het Genootschap uitgeschrevene prijsvraag ingekomen, ter zake van de verbetering van het vaarwater uit de Zuiderzee over de ondiepten van het krabbersgat naar de haven van Enkhuizen.

— Aan *F. Zomerkamp* en *A. P. Ages*, postillons, tusschen Groningen en Meppel rijdende, is eene gratificatie verleend van *f* 20 ieder.

— De bevolking der gemeente Assen, welke den 31 Dec. 1854 4889 zielen telde, werd in den loop van 1855 vermeerderd door de geboorte van 170 kinderen, namelijk 75 van het ml. en 95 van het vr. g., door vestiging in de gemeente van 250 personen, als 126 van het ml. en 124 van het vr. geslacht; zij verminderde door sterfte van 122 personen, als 53 van het ml. en 69 van het vr. g., door het verlaten der gemeente door 287 personen, als 144 van het ml. en 143 van het vr. g., zoodat de bevolking in den jare 1855 in het geheel vermeerderd met 11 personen, 4 van het ml. en 7 van het vr. g., waarvan het totaal alzoo bedroeg op 31 Dec. 1855 2458 mannen en 2442 vrouwen of te zamen 4900. Op 31 December ll. waren in de gemeente tijdelijk verblijf houdende 134 mannen en 76 vrouwen of te zamen 210, en waren dien dag uit de gemeente afwezig 40 mannen en 23 vrouwen of te zamen 63, zoodat de feitelijke bevolking op meer gemelden dag beliep 5047 zielen, als 2552 van het ml. en 2492 van het vr. g. Onder dit laatste getal zijn begrepen 63 personen, behoorende tot de landmagt en 53 gevangenen.

De bevolking was verdeeld in 4071 Ned. Hervormden, 1 Waalsch hervormde, 62 Evangelisch Lutherschen, 27 Doopsgezinden, 251 Chr. Afgescheidenen, 218 Roomsch-Catholijken, 267 Ned. Israëliten en 3 tot geene der genoemde gezindten behoorende.

Van de overledenen stierven 19 beneden het jaar, 48 van 1 tot 10 jaar, 4 van 10 tot 20 jaar, 4 van 20 tot 30 jaar, 11 van 30 tot 40 jaar, 3 van 40 tot 50 jaar, 10 van 50

60 jaar, 7 van 60 tot 70 jaar. 7 van 70 tot 80 jaar en 5 van 80 tot 85 jaar.

In Januarij stierven 6, in Feb. 8, in Maart 4, in April 7, in Mei 9, in Junij 11, in Julij 5. in Aug. 9, in Sept. 8, in Oct. 9, in Nov. 30 en in Dec. 13.

— De mazelenziekte welke alhier sedert eenigen tijd in erge mate heeft geheerscht en ook nog al eenige kinderen ten grave heeft gesleept is bijna geweken. De alnog daaraan lijdenden zijn aan de betere hand, terwijl er zich sedert eenige dagen geene nieuwe ziektegevallen hebben voorgedaan.

* **Emmen, 9 Jan.** Naar men zegt, hebben de zoons van de Weduwe *B. Garming* te Noordbarge voor eenige dagen, bezig zijnde met het vlak maken van een ouden wal een pot, gevuld met onbekende zilveren geldstukken, gevonden, welke daar voorzeker voor vele jaren om deze of gene reden is verborgen. — Sommigen zeggen dat ze het gevondene in twee keer met een zoogenaamde wipkar naar huis hebben getransporteerd. (??) — Genoemde geldstukken zouden gemerkt zijn met het jaartal 1700 en de groote hebbben van een oud drie gulden stuk.

* In de vorige week zijn bij den heer *Thurkow* alhier des nachts de glasruiten stukken geschoten, en, nadat ZEd er nieuwen in had laten maken, hebben waarschijnlijk dezelfde personen andermaal de stoutmoedigheid genomen, hem dezelve stukken te slaan. — Ook hier heeft men, even als men gewoonlijk achter zoodanige berigten kan lezen, tot nog toe de dader of daders niet kunnen opsporen, hetgeen evenwel wenschelijk ware, daar ze dan ongetwijfeld hun verdiend loon zouden ontvangen.

* **Stads-kanaal, 8 Jan.** Met genoegen kunnen we van hier berigten, dat de schoolkinderen onzer behoeftige mede-ingezetenen, Onstwedder gedeelte, even als de beide vorige winters, des middags van elken schooldag, in de school van den onderwijzer *K. Jager*, met warme spijs, eene krachtige soep, gevoed worden. De ijverige Commissie is daartoe weer door milde en ruime giften in staat gesteld. De edelmoedige gevers smaken de zoete belooning van weldadigheid te bewijzen aan kinderen, die daardoor naar ligchaam en geest verzorgd worden. Van daag, den eersten dag, zaten er reeds 55, aan twee groote tafels, smakelijk te eten. 't Is voor den toeschouwer een aandoenlijk en treffend gezigt!

* In den nacht van vrijdag op zaturdag jl. zijn aan den landbouwer *Having* alhier ook aardappelen afgestolen.

* Wij kunnen tevens van hier berigten, dat het plan bestaat, om voor Nieuw-Buinen eene ijzeren trekschuit te laten vervaardigen, waarvan de teekening aan de heeren *Meursing* en *Prins* te Hoogezand is opgezonden.

* **Elp, 10 Jan.** Niettegenstaande hier alle nachten drie personen op de wacht gaan en goed surveilleren, worden hier menigvuldige dieverijen gepleegd. Reeds zeven maal zijn hier de aardappelkuilen opengebroken en bestolen; ook wordt er wel eens stroo op eene listige wijze ontvreemd. De dader of daders schijnen met veel omzigtigheid te werk te gaan, daar men ze niet op de daad kan betrappen.

* **Borger, 10 Jan.** De dag van gisteren was voor Borgers ingezetenen een ware feestdag, doordien de heer mr. *J. D. Dibbits* van Assen, alhier als Burgemeester zijne intrede deed Gisteren morgen om 10 uur togen negen en veertig jongelingen te paard, uit deze gemeente, om den nieuwen burgemeester af te halen; allen waren versierd met driekleurige linten om de muts. Zij reden Z.Ed.A. tot digt bij Assen te gemoet; ter plaatse der ontmoeting hield een der jongelingen, met name *J. Hoenderken*, eene aanspraak, die op eene gepaste wijze door den heer Burgemeester beantwoord werd. Hierop zette de stoet zich in beweging, zes ruiters voorop; daarop een ruiter met een vaandel; toen het rijtuig van den Burgemeester en eindelijk de overige ruiters. Te Rolde werd een oogenblik halt gehouden en werden eenige ververschingen gebruikt; des middags omstreeks vier uur kwam de stoet hier aan. Voor het dorp werden echter de paarden voor den wagen afgespannen en werd dezelve door meer dan twintig personen tot voor het gemeentehuis getrokken, waarbij eerebogen waren opgerigt en waaruit vlaggen wapperden. Alhier stapte Z.Ed A. uit het rijtuig en werd door den eervol ontslagen Burgemeester hartelijk verwelkomd en vervolgens door de wethouders, de onderwijzers dezer gemeente en anderen. Na aldaar een half uur vertoefd te hebben, werd Z.Ed.A. verzocht, weder in het rijtuig plaats te nemen, en werd daarop naar zijn logement getrokken. Aldaar gekomen bedankte Z.Ed.A. de zaamgevloeide menigte voor de aan Z.Ed. bewezen eer, en zeide ten slotte dat hij hoopte, dat de gemeente Borger zich niet in hem bedrogen zoude vinden; dit alles werd met luide „hoera's" en „lang leve de Burgemeester" beantwoord. Z.Ed.A. stelde daarop aan de jongelingen die hem hadden afgehaald, een gereede som gelds ter hand, zoo ook de afgetreden Burgemeester, waarvoor zij den avond in gepaste vrolijkheid konden doorbrengen; ook die genen, welke eerebogen hadden opgerigt werden daarvoor rijkelijk beloond. Deze allen bleven tot diep in de nacht, in bijwezen van den nieuwen Burgemeester, feestelijk bijeen, terwijl onderscheidene toasten werden ingesteld. Lang nog zal deze dag in gedachtenis blijven bij alle ingezetenen dezer gemeente.

* **Veenhuizen,** 10 Jan. In den loop dezer week viel hier met zekeren kolonist H. het volgende voor: Sedert lange jaren kende men dezen H. in de koloniën en niemand wist anders, of hij had slechts ééne hand tot zijn gebruik. Als invalide verrigtte hij dus die werkzaamheden, welke hij verrigten kon. In den laatsten tijd was hij werkzaam in de koloniale tuinen, doch wegens wangedrag werd hem deze arbeid ontzegd. Zonder arbeid en in de zaal zijne uren in lediggang slijtende konde hij niets verdienen en was dus ook beroofd van zakgeld (?). Zeer onlangs echter gingen de windsels of het verband, dat hij altijd om de eene hand naauwgezet bevestigd hield, los, en de man had, als door toovermagt, zich weder over het gebruik van de hand te verheugen, zoodanig zelfs. dat hij thans veldarbeid verrigt. De hand was evenwel zeer vermagerd, stijf en krom, (geen wonder, zoo erg in de klem?!) doch wordt tot het gebruik allengs meer geschikt.

* **Meppel, 10 Jan.** Door het ongunstige weder was heden hier de weekmarkt niet druk bezocht, en het aangevoerde bedroeg aanmerkelijk minder dan gewoonlijk; terwijl zich onderscheidene bakkers van Zwartsluis enz. ter markt bevonden, die de rogge met groote graagte tegen verhoogden prijs opkochten. zoo was de markt spoedig geheel ledig, zoodat sommige bakkers alhier hun gerijf niet konden erlangen. Doch betrekkelijk vele vette varkens waren er aangevoerd, waaronder weder zeer zwaar soort, sommige van omstreeks 500 halve Ned ponden: handel en prijs was ongeveer zoo als in de vorige week, 23 a 26 cts. het halve Ned. pond.

* Omtrent eene door Ds. *Uden Masman* in het depart. tot Nut van 't Algemeen vervulde spreekbeurt, doen wij opmerken, dat die uitmuntende redevoering vele bijzonderheden bevatte, doch niet speciaal over Meppel, zoo als abusivelijk in het vorig no. dezer courant is vermeld.

* **11 Jan.** In deze gemeente zijn gedurende het jongstverloopen jaar geboren 109 kinderen van 't ml. en 109 van 't vr. geslacht, waaronder 5 onechten en 7 tweelingen. Er zijn 15 levenloos geborenen aangegeven. Voorts zijn van de wettige bevolking 116 personen van 't ml. en 98 van 't vr. geslacht overleden, waaronder 19 boven de 80 jaren. In de gemeente zijn komen inwonen 80 m. en 103 vr. en vertrokken 106 m. en 106 vr., zoodat de wettelijke bevolking in 1855 met 27 is verminderd en op 31 December ll. bestond uit 3162 m. en 3447 vr. en alzoo in 't geheel uit 6609 zielen. 64 huwelijken zijn er gesloten, als: 47 tusschen jongmans en jonge dochters, 4 tusschen jongmans en weduwen, 9 tusschen weduwenaars en jonge dochters en 4 tusschen weduwenaars en weduwen. Ten opzigte van de godsdienstige gezindheid onderscheidt zich de wettige bevolking in 5821 Ned. Herv., 8 Evang en 1 Herstelde Luthersche, 36 Doopsgez., 1 Remonstrant, 199 Chr. Afges., 48 Roomsch-Kath., 489 Ned. Israel. en 6 tot geene der genoemde gezindten behoorende.

CORESPONDENTIE

Wegens volslagen plaatsgebrek zijn wij verhinderd eenige berigten en artikelen op te nemen. — Aan Eenige Coevordenaren *moeten wij mededeelen, dat wij, hoe gaarne wij ook aan hun verlangen zouden willen voldoen, bezwaarlijk om hen alleen de uitgifte van het verslag van het verhandelde in de Staten-vergadering kunnen voortzetten.*

ADVERTENTIEN.

Bevallen van een' Zoon H. HUIZINGH, echtgenoot van Mr. S. HELLINGA TONCKENS.

Exloo den 10 Januarij 1856.
Eenige kennisgeving.

Heden overleed mijn geliefde echtgenoot GERARD DAVID COHEN in den ouderdom van 75 jaren en bijna 7 maanden.

Assen den 7 Januarij 1856.
B. COHEN—LEZER.

Eenige kennisgeving.

Het Armbestuur der R. K. gemeente alhier is voornemens, op Woensdag den 16 Januarij, de gewone driemaandelijksche collecte te houden.

Assen den 11 Januarij 1856.
Namens het Armbestuur,
M. MICHELS.

WORDT OP HEDEN GEVRAAGD!
eene som van

f 1500 à f 2000,

tegen een **interest** van 3½ percent tegen HIJPOTHEEK, over veel meerdere goederen. Te bevragen bij den DRUKKER dezer, in persoon of met franco brieven.

VERMIST

Een **jonge ruigharige JAGTHOND**, met **lange ruige ooren**, hebbende een **bruine kop** met **scheve bles**, het ééne oog **wit**, overigens geheel **wit** met kleine getijgerde stipjes en ruige staart.
Die dezelve terug brengt aan den eigenaar W. HIDDINGH te Gasselte, zal beloond worden.

De VERKOOPING van de **HAARTBOSCH**, **op stam staande** aan de Drentsche Hoofdvaart nabij het Haarschut onder Diever, ten verzoeke van L. VAN DIJK en mede-eigenaren, zal op **Dingsdag** den 15 Januarij e.k. **geen plaats vinden**, maar wordt tot **nader te bepalen tijd UITGESTELD.**
W. O. SERVATIUS.

Voor Landbouwers!

TE KOOP

eene partij extra beste MESTLOMPEN, tegen billijken prijs.
Gadingmakenden gelieven zich te adresseren aan den DRUKKER dezes met franco brieven.

Ten overstaan van den Deurwaarder J. SCHUTSTAL te Odoorn, zullen op **Dingsdag** den 15 Januarij eerstkomende des morgens te 10 uren precies te beginnen, te Exloo, gemeente Odoorn, aldaar *PUBLIEK WORDEN VERKOCHT:*

300 extra zware op stam staande EIKENBOOMEN, ten verzoeke van W. ROSING en CONSORTEN te Exloo.

GROOTE HOUTVERKOOPING,
IN HET STADS-BOSCH TE ASSEN, op Dingsdag en Woensdag den 15 en 16 Januarij 1856, telkens des morgens te 10 ure te beginnen.

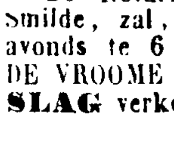

van een groot getal **extra zware op stam staande grove en fijne DENNEN, 6 dito BEUKEN BOOMEN**, benevens vele perceelen **BRANDHOUT, ERWTENRIJS, BOONESTOKKEN, enz.** —
Aanwijzing te bekomen bij den policie-bediende J. BENINK.

De Notaris A. J. C. TELLEGEN, ter standplaats de Smilde, zal, op **Dingsdag** den 15 Januarij 1856, des avonds te 6 uur, ten huize van den kastelein HENDRIK DE VROOME aldaar, bij **INZATE**, en later bij **PALMSLAG** verkoopen:

Eene neringrijke

Broodbakkerij,

ERF en TUIN, staande en gelegen te Smilde aan den Straatweg, nabij den Witterweg tegenover de Sickenswijk, te zamen groot, 7 Roeden, 40 Ellen; bewoond wordende door AREND BOXEM.

Op **Dingsdag** den 15 Januarij 1856, des avonds te 7 ure, in het logement van R. KUIPERS te Assen.

Palmslag

van de **BEHUIZINGE** in de Kruisstraat te Assen, toebehoorende aan de erven GERRIT HAAK, ingezet in twee perceelen als Zuidelijke woning . . . . **f 1380,—**
noordelijke woning . . . . **- 1717,—**
Notaris H. H. VAN LIER.

EVERT VAN VEEN EN CONSORTEN te Smilde, zijn voornemens, PUBLIEK TE KOOP AAN TE BIEDEN **in perceelen:**

Omtrent 50 BUNDERS **VELDGROND**, gelegen onder Hijken, gemeente Beilen, op de grens van de Smilde en in de nabijheid van het Oranje-Kanaal;
Deze **VELDGRONDEN** zijn bijzonder geschikt tot **ontginning**
De **INZATE** zal plaats hebben in het logement van JOH. WIND te Smilde, op **Vrijdag** den 18 Januarij 1856 des avonds te 7 ure.
Notaris H. H. VAN LIER.

Op **Vrijdag** den 18 Januarij 1856, des avonds te 7 ure in het logement van JOH. WIND te Smilde, zal **PALMSLAG** worden gehouden van:

1o. **HUIS en LAND**, te Smilde aan de Hoofdvaart, Noordwest-zijde, benevens eene **HUISPLAATS** aan de Zuidoost-zijde, toebehoorende aan de erven de Weduwe WIJBE JONKMAN te Smilde.
2o. **KEUTERIJ** van de Heeren VOS, gelegen te Hijkersmilde, thans in gebruik bij MARTEN EVERTS BOS.
3o. **VEEN en ONDERGROND** te Smilde, in de Vriesche Polder bij de Meesterswijk, toebehoorende aan Mr. A. VOS en ADOLF SOER.
4o. **VEEN en ONDERGROND**, te Smilde op de Grietmanswijk, toebehoorende aan Mr. C. L. KNIPHORST.
Notaris H. H. VAN LIER.

Op DONDERDAG den 17 Januarij 1856, des avonds te 7 ure, in de zaal van J. B. SCHUT te Assen:

PALMSLAG VAN DE GOEDEREN

te Assen, van den heer Ontvanger COLLARD te Cuijk, INGEZET ALS VOLGT:

Het HEERENHUIS-perceel f 6509.00. — de **HUISPLAATS** nevens het Gymnasium f 951,00, — de **8 HUISPLAATSEN** achter het Heerenhuis f 380.50, — f 377,50.— f 450,00, — f 376.50, — 394,00, — f 352,00, — f 355,50, — 327,00, — de **3 HUISPLAATSEN** over den Beilerweg f 536.50, — f 439.50 en f 435,10; — Het **WEIDESTUK** f 621,00 en f 576,50; — De **KOPPELTJES** f 1216 00 en f 1242,00.
H. H. VAN LIER.

PALMSLAG

op DINGSDAG den 29 Januarij e.k., des morgens 10 uur, in de VEENHOOP te Smilde, van de **ONDERGRONDEN, HEIDEVELDEN, VEEN en HUIZEN** van de heeren E. SUERMONDT en CONSORTEN te Rotterdam, welke bij INZATE staan als volgt:

Perceel I op f 1125-„. — **II** op f 405.„ — **III** op f 901.11, — **IV** op f 251.11, — **V** op f 425.11, — **VI** op f 252.„, — **VII** op f 731.01, — **VIII** op f 201.01, — **IX** op f 200.„, — **X** op f 100.„, — **XI** op f 230.„, — **XII** op f 310.„, — **XIII** op f 315.„, — **XIV** op f 610.„, — **XV** op f 255.„, — **XVI** op f 310.„, — **XVII** op f 155.„, — **XVIII** op f 395.„, — **XIX** op f 170 „, — **XX** op f 200.„, — **XXI** op f 200.„, — **XXII** op f 160.„, — **XXIII** op f 240 „, — **XXIV** op f 175.„, — **XXV** op f 190.„. — **XXVI** op f 175-„, — **XXVII** op f 105-„, — **XXVIII** op f 165-„, — **XXIX** op f 130-„ — **XXX** op f 195-„, — **XXXI** op f 150-„, — **XXXII** op f 185-„ — **XXXIII** op f 210-„, — **XXXIV** op f 155-„, — **XXXV** op f 190-„, — **XXXVI** op f 200-„, — **XXXVII** op f 240-„, — **XXXVIII** op f 120-„, — **XXXIX** op f 260-„. — **XL** op f 150-„. — **XLI, XLII** en **XLIII** op f 270-„ — **XLIV** op f 365-03, — **XLV** op f 400-09. — **XLVI** op f 398-41. — **XLVII** op f 166-80. — **XLVIII** op f 221-76, — **XLIX** op f 229-40, — **L** op f 255-75, — **LI** op f 269-88, — **LII** op f 1529-82, — **LIII** op f 2269-20, — **LIV** op f 1133-20, — **LV** op f 2265-„, — **LVI** op f 1349-34; — **LVII** op f 2265-„; — **LVIII** op f 1000-50, — **LIX** op f 2139 50, - en **LX** op f 77-70,—
Alles ten overstaan van den Notaris
H. H. VAN LIER.

Palmslag
TE
HAULERWIJK,

van de **HUIZEN en GRONDEN** van
THEUNIS BROUWER,
FOKKE NIJBOER en
ALBERT LIBBES GLAS,
zal de Notaris TADEMA houden op aanstaande **Dingsdag** 15 Januarij, 's middags te 12 uur, bij L. L. HOUKES.

Hoornsterzwaag en Donkerbroek.

De Notaris TADEMA te Oosterwolde zal, na bekomen REGTERLIJKE AUTORISATIE, in het openbaar presenteren te VERKOOPEN:
1. Eene **vruchtbare KEUTERIJ of HUIZINGE met BOUW- en WEIDLAND en HEIDEVELD**, groot 4.16,96 bunders, op het Oosteinde van Hoornsterzwaag, nabij het westeinde van Donkerbroek, thans bij JOLKE DOL en JAN WITTEVEEN in gebruik; verdeeld in 5 perceelen.
en 2. Een kostelijk stuk **HOOILAND**, groot 2.93.70 bunders, liggende onder Donkerbroek aan de Kuinder, op een geringe afstand van de Vaart en den nieuwen Kunstweg, in den uitstrek van de Zathe van HINKE KLOOSTER, laatst door F. KLOOSTER en H. OOSTERLOO gebruikt; verdeeld in 2 perceelen. —
Alles op de gebruikelijke tijden in 1856 te aanvaarden en nader omschreven bij VERKOOPBOEKJES.
De VEILING zal plaats hebben op aanstaanden VRIJDAG den 18 Januarij, des avonds te 5 uur, in de Herberg van FOLKERT DE GROEN te Donkerbroek.

De Notaris Mr. H. J. CARSTEN te Hoogeveen zal, ten verzoeke van Mejufvrouw de Wed. J. WITSENBORG te Hoogeveen, op WOENSDAG den 16 Januarij e. k., des avonds om 7 uren, ten huize van ALBERTUS WARMELS te Hoogeveen, BIJ PALMSLAG, PUBLIEK VERKOOPEN:

Een hecht, sterk en weldoortimmerd **HUIS**, bevattende eene ruime **APOTHEEK** met STOOKHUIS; voorts zes groote en kleine KAMERS, KEUKEN, KELDER, WASCHHUIS en SCHUUR, met groote daarachter gelegen TUIN, bijzonder gunstig gelegen aan de Noordzijde der schutstreek, in de kom der gemeente Hoogeveen aan het Kanaal, waarin sedert eene reeks van jaren een beklante APOTHEEK en WIJNHANDEL is gevestigd geweest; — bij inzate en met verhoogingen gebragt op de som van f 8331 80

De APOTHEEK met toebehooren en de tot de CHEMIE behoorende INSTRUMENTEN en VOORWERPEN zijn inmiddels *UIT DE HAND TE KOOP.*

De Notaris Mr. H. J. CARSTEN te Hoogeveen zal, op VRIJDAG den 18 Januarij e. k., des avonds precies om 6 uren, ten huize van JOHs. FERNHOUT, Kastelein te Hoogeveen,

BIJ PALMSLAG PUBLIEK VERKOOPEN:

Io. Ten verzoeke van Mejufvrouw de Wed. H. BERGHUIS Pz. te Hoogeveen:

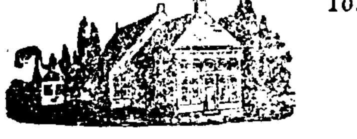

1o. Eene **HEERENBEHUIZINGE**, bevattende onderscheidene KAMERS, KELDER, KEUKEN, SCHUUR, groote TUIN en een daarachter gelegen perceel GROENLAND, staande en gelegen in het Haagje, aan de Zuidzijde der Vaart te Hoogeveen.

2o. Een **TUIN**, gelegen op de Zuidkant van HARM BERGHUIS-wijke, achter of ten Zuiden van de goederen sub no. 1.

3o. Een **PLAATSJE**, zijnde HUIS en ERF, BOUWLAND, WEILAND en VELDGROND, gelegen op de Zuidkant der Schutwijke in 't Hollandsche veld te Hoogeveen.

4o. Een HALVE WIJKE **ONDERGROND**, gelegen op de Zuidkant der Bakkerswijke, als voren te Hoogeveen.

IIo. Ten verzoeke van WARNER BERGHUIS te Hoogeveen:

1o. Een perceel **BOUWLAND en BOSCHGROND**, gelegen op de Zuidkant der Lomanswijke, op de Slood te Hoogeveen.

2o. Een perceel **BOUWLAND**, gelegen op de Noordkant van Jan Trijpswijke, als voren te Hoogeveen.

IIIo. Ten verzoeke van den heer E. MEIJERINGH te Gildehaus:

1o. Een **HUIS, ERF en bijgelegen GROND**, gelegen op de Zuidkant der Schutwijke in 't Hollandsche Veld te Hoogeveen.

2o. Een perceel **BOUWLAND**, gelegen op de Noordkant, en onderscheidene Perceelen **BOSCHGROND**, gelegen op de Zuidkant der Brouwerswijke, als voren te Hoogeveen.

De Notarissen Mrs. H. J. CARSTEN en J. L. TONCKENS te Hoogeveen zullen, ten verzoeke van de erfgenamen van wijlen den Heer A. MEIJER, in leven Oud-Notaris en Burgemeester te Hoogeveen, op ZATURDAG den 19 Januarij e. k. des avonds te 6 uren, ten huize van ALBERTUS WARMELS te Hoogeveen,

bij Palmslag, publiek verkoopen:

1o. Eene ruime **HEEREN BEHUIZINGE**, voorzien van onderscheidene groote en kleinere KAMERS, KEUKEN, KELDER, REGENBAK en groote daarachter gelegen TUIN, benevens twee stukjes GROENLAND, staande en gelegen op eene der ruimste en welgelegenste standen, aan de Markt en het Kanaal, in de Kom der gemeente Hoogeveen, en gevolgelijk zeer geschikt tot het uitoefenen van allerlei neringen of betrekkingen staande te zamen op de som van . . . f 9470.50.

2o. Een perceel **GROENLAND**, gelegen aan het Bentinks-dijkje te Hoogeveen, groot 53 roeden staande op . . . . . . f 1396.50

3o. Een dito stuk **GROENLAND**, gelegen ten Noorden van het Noordsche opgaande als voren, groot 78 roeden, staande op . . . f 1397.50.

Ten verzoeke van GEERT DOLFING, Eigenaar te Orvelte gem. Westerbork, zal de Notaris Mr. J. T. KIJMMELL te Westerbork, op eerstkomenden WOENSDAG den 16 dezer, des voordemiddags ten tien ure, ten huize van den Logementhouder Hk. NIJZING te Beilen,

PUBLIEK VERHUREN:

Eenige perceelen BOUWLAND, zoomede vele perceelen **best HOOI- en WEIDELAND**; alles gelegen om en nabij Beilen.

Westerbork, 11 Jan. 1856.

J. T. KIJMMELL.

Ten verzoeke van PIETER STEENBERGEN, LUCAS STEENBERGEN, EGBERT DE BOER, WARNER STAVERMAN, allen te Hoogeveen, en JAN SOL te Fluitenberg, zal de Notaris Mr. J. T. KIJMMELL te Westerbork, op eerstkomende VRIJDAG den 18 dezer, des voormiddags precies ten tien ure te beginnen, ten gemeentehuize te Beilen, *FINAAL VERKOOPEN:*

Eene Boerenplaats,

te Wijster, gemeente Beilen, bestaande in:

a. **HUIS, ERF en HOF**, groot 1,10.80, staande op . . . . **f 1500.—**

b. **3 perceelen WOESTE GROND**, groot 1.40 60. staande op. . . . . **f 1553.—**

c. **27 perceelen BOUWLAND**, groot 7.27.50. staande op . . . . **f 3192.50**

d. **10 perceelen HOOI- en WEIDELAND**, groot 15 15.70. staande op . . . . . . **f 2999 —**

e. **8 perceelen HEIDEGROND**, groot 105.75.60. staande op . . . . **f 4054—50.**

Inmiddels zijn nadere informatien te bekomen bij voornoemden Notaris.

Westerbork, 11 Januarij 1856.

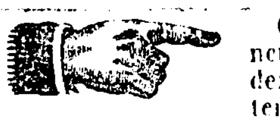

O. BEENING te Westerbork is voornemens op e k. VRIJDAG den 18den dezer, des nademiddags ten drie ure, ten GEMEENTEHUIZE te Beilen,

PUBLIEK TE VERKOOPEN:

een perceel Heidegrond,

gelegen op de Vosschoogte, nabij Bruntinge, gem. Westerbork, groot 17 bunder, 35 roeden, 70 ellen: dit perceel, waarvan ongeveer 5 bunders VEEN tot 1o. Jan. 1860 worden beboekweit, doch die tegen dat tijdstip nog niet kunnen zijn uitgeboekweit, is bijzonder gunstig voor ontginning tot BOUW- en GROENLAND geschikt. — Informatien te bekomen bij O. BEENING voornoemd.

Westerbork, 11 Januarij 1856.

J. T. KIJMMELL,
Notaris.

Op ZATURDAG den 19 Januarij, des avonds te 7 uur, zal ten verzoeke van den Heer A. HUMMEL te Smilde, in het Logement van JOHANNES WIND aldaar, PUBLIEK WORDEN VERKOCHT:

Een **BOERENERF, de Oude Scheid** genaamd, gelegen te Smilde aan de Vriesche grens en weg naar Appelscha, ten westen van Mevrouw de Wed. FONTEIN, bevattende eene BOERENWONING met twee KAMERS, SCHUUR en STALLING, en circa 40 aaneengelegene Bunders **GROEN- BOUWLAND en VELDGROND of VEEN**, alle grenzende aan den weg naar Appelscha, en mede uitmuntend tot aanleg van kleinere BOEREN-ERVEN geschikt.

Assen, 11 Januarij 1856.

A. W. VAN HOLTHE TOT ECHTEN,
Notaris.

Op WOENSDAG den 23 Januarij aanstaande, des avonds te 6 uur, zal ten verzoeke van H. H. HOLTMAN en CONSORTEN, ten huize van den Logementhouder ROELOF LAMBERS te Peize, PUBLIEK WORDEN VERKOCHT:

Een **HUIS** aan de publieke straat te Peize, met **APPELHOF, MOESTUIN** en eenig **HOOILAND**, alles te Peize gelegen.

Assen, 11 Januarij 1856

A. W. VAN HOLTHE TOT ECHTEN,
Notaris.

Op ZATURDAG den 26 Januarij aanstaande, des voordemiddags te 10 uur zal, ten verzoeke van JAN ZUIDEMA te Lieveren, ten huize van HARM SCHURING te Roden, PUBLIEK WORDEN VERKOCHT:

Een HUIS en ERF, staande en gelegen te Lieveren, gemeente Roden, waarin vroeger eene *BAKKERIJ* is uitgeoefend, met bijbehoorend **BOUWLAND, GROENLAND, BOSCHGROND, VELD en VEEN**, en **anderhalf geregtigheid in het LIEVERSCHE BOSCH;** alles gelegen te Lieveren, gemeente Roden.

Assen, 11 Januarij 1856.

A. W. VAN HOLTHE TOT ECHTEN,
Notaris.

De Notaris HEPPENER te Borger zal, ten verzoeke van J. K. BENUS en H. OOSTINGH te Nieuw-Buinen, op WOENSDAG den 23 Januarij 1856, des morgens te 10 uren, ten huize van J. K. BENUS voornoemd, PUBLIEK VERKOOPEN:

1o. De **VEENPLAATS No. 53**, MARKIEZENVEEN, gemeente Odoorn, kadastraal sectie D No. 168, groot 7 bunders, 12 roeden en 30 ellen.

2o. De **VEENPLAATS No. 31**, MARKIEZENVEEN, gemeente Odoorn, kadastraal sectie D No. 167, groot 7 bunders, 12 roeden en 30 ellen.

3o. De **VEENPLAATS No. 15**, Zuidzijde Exloërveen, gemeente Odoorn, kadastraal sectie D nos. 70 en 288, groot 15 bunders, 11 roeden en 60 ellen.

4o. De **NOORDELIJKE HELFT van de Zuidelijke KIJL**, Exloërveen, gemeente Odoorn, Kadastraal Sectie D Nos. 294 en 296, groot 20 bunders, 20 roeden en 20 ellen, - en

Ten verzoeke van J K. BENUS voornoemd:

De **DALGROND** met 3 bunders, 97 roeden en 80 ellen **toegemaakt BOUWLAND** op de Veenplaats No. 14, Noordzijde Buinerveen, gemeente Borger, kadastraal sectie B Nos. 848, 991, 992, 993 en 994, groot plus minus 15 bunders.

Borger den 9 Januarij 1856.

J. HEPPENER, Notaris.

Mr. G. R. VOORMEULEN VAN BOEKEREN, Notaris te Stads-Kanaal, zal, ten verzoeke zijner PRINCIPALEN, op **Donderdag** den 24 Januarij 1856, des middags te 2 ure, ten huize van den logementhouder J. H. KOCK, te Stads-Kanaal, gemeente Wildervank,

Publiek Veilen, om te verkoopen:

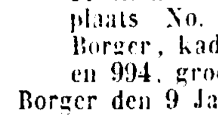

I. De **VEENPLAATSEN**, Nummers **14 en 17**, gelegen in de Markte van Buinen, gemeente Borger, zuidkant, met de Vooraffen.

II. De **VEENPLAATSEN**, Nummers **31 en 32**, mede aldaar gelegen, zonder de Vooraffen.

AANBESTEDING.

Op MAANDAG den 28 JANUARIJ aanstaande, des voormiddags te tien uur, zal door het BESTUUR van den KUNSTWEG van *ZUIDLAREN* naar *GIETEN*, in het GEMEENTEHUIS van Zuidlaren, bij enkele inschrijving worden

AANBESTEED:

Het bestraten en bestorten met VERBRIJZELDE KEIJEN van de Aardebaan van af Zuidlaren naar Gieten, ter lengte van 11305 Ellen; voorts het BOUWEN van twee TOLHUIZEN en het maken van eenige DUIKERS in genoemden weg, met de LEVERANTIE der benoodigde MATERIALEN.

De INSCHRIJVINGS-BILLETTEN moeten volgens Bestek uiterlijk 24 uren vóór de AANBESTEDING ten GEMEENTEHUIZE te *ZUIDLAREN* worden ingeleverd.

De ***BESTEKKEN*** zullen ter lezing liggen in de ***GEMEENTEHUIZEN*** te ZUIDLAREN, GIETEN en STEENWIJK, en voorts bij de Logementhouders SOMER te Assen en UITHOF te Groningen.

Nadere INLIGTINGEN zijn van nu af te bekomen bij den Heer MEURSING, Lid van Gedeputeerde Staten van Drenthe, te Eext, en bij den ondergeteekende.

Zuidlaren den 10 Januarij 1856.

Namens het Bestuur van voornoemden weg,
P. A. G DE MILLY.

Een Heer op gevorderden leeftijd te Amsterdam, die dert vele jaren aan verstoppingen leed en al dien tijd pil en andere kunstmiddeltjes gebruikte, die hem dikwijls slecht bekwamen en waarmede hij zijne gezondheid ondermijnde, eet sedert eenigen tijd 's morgens en 's avonds **REVALENTA**, is geregeld in al zijne functien, heeft goeden eetlust, het middagmaal smaakt hem heerlijk en hij geniet eene uitmuntende gezondheid Het **Verkoophuis** heeft de vergunning verkregen nadere bijzonderheden mede te deelen.

De **Revalenta**; goed gekookt en met veel suiker gebruikt, is een zeer smakelijk ONTBIJT; sommigen doen een weinig zout bij of gieten er een scheutje room op, om den smaak nog te verhoogen. Als TUSSCHENUUR is zij heerlijk met een scheutje Bordeaux- of Rijnwijn suiker aangemaakt; een weinig Cognac of Rum wordt daarvoor ook wel gebruikt. Met Bouillon of Vleeschnat gekookt kan een lepelvol van dit voedzame Meel een MIDDAGMAAL vervangen. De Consument is echter in het geheel niet aan dit voorschrift gebonden: hij kan de toebereiding geheel naar zijnen smaak regelen, voor alle maaltijden van den dag en ook voor het AVONDETEN, zonder bedugt te zijn, dat het hem bezwaren zal.

De **Revalenta** bezit eene verwonderlijke geneeskracht; er gaat geen dag voorbij waarop niet de een of andere merkwaardige genezing bekend wordt; niet uit ver verwijderde landen van onbekende lijders, maar in ons eigen land, in onze steden en dorpen, onder onze oogen zien wij ze plaats hebben, hier even als in andere landen, worden zij veelal openlijk bekend gemaakt door lijders uit alle standen, met naam en woonplaats er bij; het zijn particulieren, ambtenaren, geleerden, zelfs voorname medici, die van deze feiten getuigenis afleggen, de bijzondere eigenschappen der Revalenta erkennen en ze algemeen aanbevelen.

De **Revalenta** is een heerlijk, gemakkelijk, goedkoop smakelijk geneesmiddel, dat nooit kwaad doen kan en altijd helpt als het maar

GOED GEKOOKT WORDT,

waarop wij bijzonder aandringen moeten. Men zie daarover de kleine gebruiks-aanwijzing die bij iedere Bus afgegeven wordt en zorge dat daarbij met een weinig oplettendheid te werk gegaan worde.

De **Revalenta** is te verkrijgen in de onderstaande Dépôts voor 87½ cent, f 2—, f 3 50, f 8— en f 16—

Er zijn vele nagemaakte soorten; men lette er op dat men DU BARRY'S REVALENTA koope.

Amsterdam, VERKOOPHUIS.
Assen, H. P. A. v. GORCUM.
Meppel, A. JEULEN en Co.
Steenwijk, K. TIMMERMANS.
Zwolle, A. A. v. d. KOLK.
〃 G. ELEVELD.

en in de bekende Depôts en andere Steden.

BURGERLIJKE STAND.

Assen, 4—11 Jan. Bev.: M. Meijer, geb. Jans, van z., H. van Dijk, geb. Engbers, van z., C. F. H. DOuglas, geb. van Koetsveld van Ankeren, van d.

MARKTBERIGTEN.

GRONINGEN, 11 Jan.

Tarwe, Jarige	70	N.pd. /—.——	Boekweit, zand 64	N.pd. /	8.5
„ N. Oml.	68	„ „14.00	„ „ 66	„ „	8.9
dito	70	„ „14.75	„ veen 64	„ „	8.?
„ „ Old.	70	„ „14.40	„ „ 66	„ „	8.?
„ „ „	72	„ „—.—	Paardeboonen. . /	8.00 à	8.?
Rogge, N. Inl.	66	„ „11.20	Groene Erwten. „	11.75 à	12.?
„ „ „	68	„ „11.70	Graauwe „ „	10.00 à	11.?
„ „ „	70	„ „00 00	Koolzaad . . . /	12.00 à	17.?
Haver. N. dikke	40	„ „ 4 00	Gort, grove . „	12.50 a	13.0
„ „	42	„ „ 4.20	Gort, parel , „	16.00 à	18.2
„ Voer	36	„ „ 3.60	Olie. raap per vat	58.00 à	—.
„ „	40	„ „ 4.00	Raapkoeken.	à	—.
„ Zwarte	36	„ „ 3.45	Lijnkoeken . . . ,	—.— à	—.
„ „	38	„ „ 3.65	Boter ¼ ton. . .	—.— à	—.
Garst, N. wint.	54	„ „ 6.90	Boter ⅛ „	à	—.
„ „ „	56	„ „ 7.30			
„ „ zomer	56	„ „ 6.30			
„ „ knob.	60	„ „ 7 30			

Bij geringe toevoeren van granen vond beste tarwe en rogge wat meer vraag en werd 25 a 20 cents hooger verkocht. Voor Boekweit is mede 15 cents hooger bij gerijven besteed. W. Garst ruim prijshoudend. Haver meest bij vorige gesteldheid. Boonen en Gort met weinig handel. Koolzaad bijna zonder handel.

ASSEN, 10 Jan. Rogge / 9.85 tot / 10.90. Boekweit / 7.7? tot / 8.70. Boter 85 a 87⁵ ct. het N. ℔. Aardappelen / 2.25 / 2.35. Stroo / 10.00. Prijs van het Roggebrood / 0.76 de 6 N. ℔.

MEPPEL, 10 Jan. Rogge / 11.00 a 12.00. Boekweit / 8.00 / 9.00. Boter 1½ N. ℔ / 1.50 a / 1.55. Boter per ⅛ vat / 21.00 a / 21.50.

COEVORDEN, 7 Jan. Rogge / 10.25. Boekweit / 8.50 Boter / 0.80.

HOOGEVEEN, 8 Jan. Rogge / 10.41 Boekweit / 8.20 Haver / 0.00. Honig per ℔ / 0.00. Boter het N. ℔ / 0.85.

AMSTERDAM, 9 Jan. TARWE merkelijk hooger verkocht; 126 ℔ witbonte Poolsche f 630, 128 ℔ dito f 642; 130 ℔ dito f 655; 134 ℔ oude Geldersche f 610; 126 ℔ Rijn f 525; 127 ℔ dito f 535; 125 ℔ nieuwe bonte Eider f 520. — ROGGE hooger gehouden, doch niet in omgegaan. — GARST f 5 a f 6 hooger; 113, 116 ℔ Deensche f 283, 291; 115 ℔ dito f 29?; 93 ℔ witte Oldammer f 205. — HAVER en BOEKWEIT zonder handel. — KOOLZAAD hooger betaald; Anclammer Rübs £ 93, op 9 v. Olie in April £ 109½; Oct. £ 90. — LIJNZAAD zonder handel. — RAAPOLIE op nieuw hooger betaald; op 6w. f 59¼; Vliegend f 58¼, ½; 1o. Mei f 56¼, ¾; Najaar f 49¾, 50¼. — LIJNOLIE dadelijk meer gevraagd en hooger, op termijn vast; op 6w. f 45; Vliegend f 43¾, 44; 1o. Maart f 44¼, ½; April f 44½, ¾; Mei f 44¾, 45. — HENNEPOLIE op 6w. f 53¼; Vliegend f 52. — RAAPKOEKEN per 1040 stuks f 120 a 123. — LIJNKOEKEN per 104 stuks f 14 a 17½. — MOUTWIJN tot f 21½ per vat cont. veel gekocht. -- JENEVER 100 pct. Amst. proef f 26 a 26½ per vat contant.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 10 Jan. 1856.

			GEBLEVEN.
Nederl. W. S.	2½	pct.	62 13/16
„ „	3	„	74 1/16
„ „	4	„	92 3/16
Amort. Synd.	3½	„	
Handelm.	4½	„	
O. I. Leening	4	„	92
Aand. Holl. Spoorw.			
Aand. Rijn Sp.	4½	„	100
Haarl. Meer	5	„	
Rusl. Ob. Hope	5	„	100
Dito 1828/29	5	„	99⅝
Cert. 1831/33	5	„	
Dito 1840	4	„	74¼
Dito Stieglitz	4	„	73⅛
Ins. in Assign.	6	„	
Cert. van dito	6	„	57

			GEBLEVEN.
Polen, Oblig.	4	pct.	67½
Spanje. Oblig.	1¼	„	21 11/16
Obligatiën	3	„	39⅝
Binnenl.	3	„	34 15/16
Amortisable			6 13/16
Bewijz. Coup			4⅝
Oostenrijk,			
Oblig. Goll	5	„	
„ „	4	„	
„ Metal.	5	„	63½
„ „ N.	5	„	73⅝
„ „	2½	„	32⅝
Belgie, Cert.	2½	„	
Rothschild	2½	„	
Portug., Oblig.	3	„	41 11/16
„	4		
Amerika Bank-Act.			1½

GEDRUKT BIJ GRATAMA TE ASSEN.

BIJBLAD van de Provinciale Drentsche en Asser Courant van Zaturdag den 12 Januarij 1856.

ONTWERP VAN WET OP HET LAGER ONDERWIJS.

(*Vervolg der courant.*)

TITEL IV. — *Van de acten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs.*

Art. 32. De acten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs, vermeld in de artt. 19 en 30, worden verkregen door het afleggen van examens.

Art. 33. De examens worden afgenomen door vier commissiën, bestaande uit de schoolopzieners van:
a. Friesland, Groningen, Drenthe;
b. Overijssel, Gelderland, Utrecht;
c. Zuid-Holland en Noord-Holland;
d. Zeeland, Noord-Brabant, Limburg;
eenmaal 's jaars door Onzen minister van binnenl. zaken daartoe op te roepen.

Art. 34. Elke commissie begeeft zich naar de provinciën, welke tot haren werkkring behooren.

Zij houdt hare vergaderingen in de gemeente, daartoe het meest geschikt.

Art. 35. Die een examen wenscht af te leggen, meldt zich tijdig aan bij den schoolopziener van het district waarin hij woont of, vreemdeling zijnde, voornemens is zich te vestigen, met opgave van de acte die hij verlangt.

Hij legt daarbij over een of meer getuigschriften van zijn goed zedelijk gedrag en zijne geboorte-acte.

De dag en plaats van het examen worden hem door den schoolopziener bekend gemaakt.

Art. 36. Om tot het examen te worden toegelaten, moet voor den dag van hetzelve de gevorderde ouderdom zijn bereikt.

Deze is bepaald voor de hulponderwijzeressen op 16 jaren, voor de hulponderwijzers op 18 jaren, voor de hoofdonderwijzeressen op 20 jaren, voor de hoofdonderwijzers op 22 jaren.

Art. 37. Voor het examen als hulponderwijzeres wordt gevorderd: goed lezen en bekendheid met eene goede leesmethode; duidelijk en vaardig schrijven; aanvankelijke kennis der zinsontleding; aanschouwelijk rekenen, benevens de vier hoofdregels, toegepast op maten en gewigten; bekendheid met de voornaamste gebeurtenissen en personen der vaderlandsche en gewijde geschiedenis; aanvankelijke kennis der aardrijkskunde van Nederland en zijne kolonien; eenige bekendheid met de beginselen der opvoeding.

Art. 38. Voor het examen als hulponderwijzer wordt gevorderd: goed lezen, vaardig gebruik eener goede leesmethode en daarmede in verband staande spraak- en verstandsoefeningen; eene goede en nette hand schrijven, het kennen eener goede schrijfmethode; voldoende kennis van de spelregels en de zinsontleding der nederlandsche taal; theoretisch en practisch rekenen, ook met gewone en tiendeelige breuken, toegepast op het stelsel van maten en gewigten, tot de leer der evenredigheden ingesloten, benevens aanschouwelijk rekenen; bekendheid met de hoofdgebeurtenissen en daarop betrekking hebbende voorname personen der vaderlandsche en gewijde geschiedenis; algemeene kennis der aardrijkskunde van Nederland en zijne koloniën; kennis en practische toepassing der voornaamste beginselen van opvoeding en onderwijs.

Art. 39. Voor het examen als hoofdonderwijzeres wordt gevorderd: vaardig gebruik eener goede leesmethode en daarmede in verband staande spraak- en verstandsoefeningen; eene goede en nette hand schrijven; het kennen eener goede schrijfmethode; voldoende kennis van de spelregels en de zinsontleding der nederlandsche taal; theoretisch en practisch rekenen, ook met gewone en tiendeelige breuken, toegepast op het stelsel van maten en gewigten, tot de evenredigheden ingesloten; bekendheid met de geschiedenis en aardrijkskunde in het algemeen en van Nederland in het bijzonder; algemeene begrippen der natuurkennis; kennis en practische toepassing der voornaamste beginselen van opvoeding en onderwijs.

Art. 40. Voor het examen als hoofdonderwijzer wordt gevorderd: grondiger wetenschappelijke kennis van de vakken voor het examen als hulponderwijzer; in het bijzonder: voldoende kennis van de regels der nederlandsche taal en vaardigheid om er zich juist en gemakkelijk in uit te drukken; theorie der gewone en algemeene rekenkunst tot de tweede-magtsvergelijking ingesloten, met toepassing op de inhoudsberekening der eenvoudigste vlakken en ligchamen; vaderlandsche en gewijde geschiedenis, in haar verband met algemeene geschiedenis; aardrijkskunde in het algemeen en die van Europa en Nederland in het bijzonder; algemeene beginselen van de kennis der natuur; algemeene en bijzondere beginselen van opvoeding en onderwijskunde.

Art. 41. Wanneer het examen naar genoegen der commissie is afgelegd, wordt door haar aan den geëxamineerde de verlangde acte uitgereikt, tegen betaling eener som van vijf gulden voor die van hulponderwijzeres en van hulponderwijzer, van tien gulden voor die van hoofdonderwijzeres en van hoofdonderwijzer.

Deze gelden worden gelijkelijk onder de leden der commissie verdeeld, na voldoening der kosten van hare vergaderingen.

Art. 42. De acten van bekwaamheid gelden voor het geheele rijk en zoowel voor het school- als voor het huisonderwijs.

Die van hoofdonderwijzer en van hoofdonderwijzeres geven tevens het regt om als hulponderwijzer en hulponderwijzeres werkzaam te zijn.

Die van hulponderwijzeres maakt tevens bevoegd tot het geven van onderwijs als hoofdonderwijzeres in voorbereidende scholen, aan kinderen beneden den ouderdom van zes jaren.

TITEL V. — *Van het toezigt op het onderwijs.*

Art. 43. Met het toezigt op het onderwijs zijn, onder het opperhoezigt van Onzen minister van binnenl. zaken belast: *a.* plaatselijke schoolcommissiën; *b.* schoolopzieners; *c.* een inspecteur.

Art. 44. In elke gemeente is eene plaatselijke schoolcommissie.

In gemeenten, die zich ingevolge de tweede alinea van art. 15 vereenigd hebben tot het oprigten en in stand houden van gemeenschappelijke scholen, is eene gemeenschappelijke commissie.

Art. 45. De plaatselijke schoolcommissiën worden door den gemeenteraad benoemd.

Het lidmaatschap dezer commissiën is vereenigbaar met dat van dien raad.

Art. 46. Elke der provinciën wordt verdeeld in het navolgend aantal schooldistricten:

Noord-Brabant in 4; Gelderland 4; Zuid-Holland 5; Noord-Holland 5; Zeeland 3; Utrecht 2; Friesland 4; Overijssel 3; Groningen 3; Drenthe 2; Limburg 3.

Art. 47. Elk district staat onder het toezigt van een schoolopziener.

In geval van overlijden, ziekte of afwezigheid van den schoolopziener, kan in de waarneming zijner betrekking door Onzen minister van binnenlandsche zaken worden voorzien.

Art. 48. De schoolopzieners worden door Ons benoemd voor den tijd van zes jaren.

De aftredende zijn weder benoembaar.

Zij kunnen ten allen tijde door Ons worden ontslagen.

Art. 49. De schoolopzieners genieten uit 's Rijks kas eene jaarwedde en eene som bij abonnement, als vergoeding voor hunne reis- en verblijfkosten.

Art. 50. De inspecteur wordt door Ons benoemd. Hij kan ten allen tijde door Ons worden ontslagen.

Hij geniet uit 's Rijks kas eene jaarwedde en vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

Art. 51. De schoolopzieners en de inspecteur bekleeden geene ambten of bedieningen zonder Onze toestemming.

Art. 52. De leden der plaatselijke schoolcommissiën, de schoolopzieners en de inspecteur leggen, bij de aanvaarding hunner betrekking, den eed of de belofte af, dat zij haar behooren en getrouw zullen waarnemen.

De eedsaflegging geschiedt door de leden der plaatselijke schoolcommissie in handen van den burgemeester der gemeente, door de schoolopzieners in handen van Onzen commissaris in de provincie, door den inspecteur in handen van Onzen minister van binnenlandsche zaken.

Art. 53. De leden der plaatselijke schoolcommissiën, de schoolopzieners en de inspecteur zijn bevoegd, van de overtredingen dezer wet en der verdere verordeningen op het lager onderwijs proces-verbaal op te maken.

Art. 54. Alle scholen, waar lager onderwijs wordt gegeven, zoo openbaar als bijzonder, zijn steeds toegankelijk voor de leden der plaatselijke schoolcommissie van de gemeente, voor den districts-schoolopziener en voor den inspecteur.

De onderwijzers zijn gehouden dezen de verlangde inlichtingen te geven omtrent hunne school en hun onderwijs.

Weigering in een dezer gevallen wordt gestraft met eene boete van f 25 of gevangenisstraf van drie dagen, en bij herhaling telkens met beide de straffen te zamen.

Art. 55. De plaatselijke schoolcommissien houden een naauwkeurig toezigt op alle scholen in de gemeente waar lager onderwijs gegeven wordt, bezoeken die minstens vier malen 's jaars, hetzij gezamenlijk, hetzij door middel van commissiën uit haar midden; zorgen dat de verordeningen op het lager onderwijs stipt nagekomen worden; houden aanteekening van het onderwijzend personeel, van het getal leerlingen en van den staat van het onderwijs; doen jaarlijks vóór den 1sten Maart aan den gemeenteraad een beredeneerd verslag van den toestand van het onderwijs in de gemeente, en zenden daarvan afschrift aan den districts-schoolopziener; deelen dezen de belangrijke veranderingen mede, die het schoolwezen heeft ondergaan; geven hem en den inspecteur alle inlichtingen, die zij verlangen; verleenen den onderwijzers, die hare voorlichting, hulp of medewerking vragen, allen mogelijken bijstand, en beijveren zich den bloei van het onderwijs naar vermogen te behartigen.

Art. 56. De schoolopzieners zorgen voortdurend bekend te blijven met den toestand van het schoolwezen in hun district; bezoeken herhaaldelijk alle scholen in hetzelve waar lager onderwijs wordt gegeven en houden van hun schoolbezoek naauwkeurig aanteekening; treden in overleg met de plaatselijke schoolcommissiën en de gemeente besturen; doen zoowel aan deze, als aan den inspecteur de voorstellen, die zij in het belang van het onderwijs achten; geven den inspecteur dadelijk kennis van al hetgeen hun op hun schoolbezoek belangrijk is voorgekomen en verstrekken hem alle inlichtingen, die hij verlangt; doen jaarlijks voor den 1 Mei een beredeneerd verslag van den toestand van het onderwijs in hun district aan den inspecteur en aan den minister van binnenlandsche zaken, en zenden daarvan afschrift aan Gedeputeerde Staten hunner provincie; behartigen de belangen der onderwijzers, bevorderen hunne bijeenkomsten en wonen die, zooveel mogelijk, bij.

Art. 57. De schoolopzieners hebben toegang tot de vergaderingen van alle plaatselijke schoolcommissiën in hun district en brengen daarin eene raadgevende stem uit.

Art. 58. De inspecteur tracht, zoo door schoolbezoek als door mondeling en schriftelijk overleg met de districtsschoolopzieners, plaatselijke schoolcommissiën en gemeentebesturen, de verbetering en den bloei van het schoolwezen te bevorderen, daarin in het algemeen en bijzonder in de examens tot het verkrijgen der acten van bekwaamheid eenheid te brengen; hij doet aan Onzen minister van binnenlandsche zaken de voorstellen, die hij in het belang van het onderwijs acht, en licht dezen voor omtrent alle onderwerpen, waarover zijn oordeel wordt gevraagd; hij vervaardigt uit de jaarlijksche verslagen der schoolopzieners en uit zijne eigene aanteekeningen jaarlijks een beredeneerd verslag omtrent den toestand van het schoolwezen in het Rijk en zendt dit vóór den 1 Julij aan Onzen minister voornoemd.

TITEL VI. — *Overgangsbepalingen.*

Art. 59. Deze wet treedt in werking den 1 Julij 1856.

Op dat tijdstip zijn de bestaande algemeene verordeningen op het lager onderwijs en de met deze wet strijdige bepalingen der provinciale en plaatselijke reglementen afgeschaft.

De herziening dezer reglementen geschiedt binnen een jaar na bovengemeld tijdstip.

Art. 60. De schoolopzieners, plaatselijke schoolcommissiën en commissiën van plaatselijk schooltoevoorzigt, blijven hunne betrekking waarnemen tot dat zij door anderen ingevolge deze wet zijn vervangen.

Art. 61. Alle den 1 Julij 1856 dienstdoende, wettig aangestelde onderwijzers en onderwijzeressen, kunnen hunne betrekking blijven bekleeden.

Zoo zij, na dat tijdstip, aan het hoofd eener openbare of bijzondere school wenschen geplaatst worden, of zich aan het hoofd eener bijzondere school te plaatsen, worden de vóór dat tijdstig verkregen acten van algemeene toelating van den 1sten en 2den rang, en die van schoolhouderes beschouwd gelijke regten te geven als de akten van bekwaamheid, als hoofdonderwijzer en als hoofdonderwijzeres, in de wet vermeld.

Zoo zij, na dat tijdstip, als hulponderwijzer in eene openbare of bijzondere school wenschen te worden geplaatst, worden de acten van algemeene toelating van den 3den rang beschouwd gelijke regten te geven als de acten van bekwaamheid als hulponderwijzer, in deze wet vermeld.

Lasten en bevelen, enz.

In de Memorie van Toelichting van het nieuwe wetsontwerp op het lager onderwijs, beschouwt de Regering uitvoerig de vijf vragen, die in de afdeelingen der Tweede Kamer bij het onderzoek van het vorige ontwerp geopperd en in het voorloopig verslag van dat onderzoek behandeld waren. Aan hetgeen door de regering thans over die vragen gezegd wordt, ontleenen wij het volgende:

»De vijfde vraag eindelijk luidde, of het niet als een hoofdgebrek in het wetsontwerp was te beschouwen, dat daarin de vermelding van het Christelijk beginsel als grondslag van alle onderwijs ten eenen male ontbrak.

»Deze vraag heeft onderscheidene beschouwingen uitgelokt, waarbij drie hoofdgevoelens zijn ontwikkeld. *Eenige* leden wenschten dat afzonderlijke openbare scholen voor Protestanten, Roomsch-catholijken en Israëliten wierden opgerigt, terwijl in die plaatsen, waar de omstandigheden de splitsing der openbare school niet gedoogden, het beginsel, neêrgelegd in artt. 22 en 23 van het reglement van 1806, voor de gemengde school behouden zou moeten blijven. *Een veel grooter aantal* leden verlangde dat de wet, òf, op het voorbeeld van die van 1806, de opleiding tot Christelijke en maatschappelijke deugden als een hoofddoel van het lager onderwijs aanwees, òf, zoo het woord *Christelijk* vermeden moest worden althans het doorstralen, dat het godsdienstig element niet was uitgesloten, terwijl deze leden zich met allen nadruk moesten verklaren tegen het denkbeeld eener facultatieve oprigting van openbare gezindheidsscholen. *Verscheidene* leden eindelijk beschouwden het geenszins als een gebrek in de wet, dat daarin niet van het Christelijk beginsel als grondslag van het onderwijs gewag werd gemaakt, terwijl enkelen van hen met eene facultatieve splitsing der openbare scholen in grootere gemeenten wel zouden kunnen genoegen nemen, maar zonder dat deze schikking in de wet behoorde geworteld te zijn.

»Zijn er onderwerpen, waaromtrent, bij aanvankelijk verschil van gevoelen, na wisseling van gedachten ten slotte eenstemmigheid verkregen kan worden, het nu behandelde is daaronder niet wel te rangschikken. Voor verschillende beschouwingen vatbaar naar mate van het standpunt waarop men zich plaatst, heeft het reeds menigeen genoopt de gronden, die voor zijne zienswijze pleiten, te ontwikkelen, zonder dat daardoor de wederpartij in het minst is overtuigd. Het vraagstuk is van te gewigtigen aard en grypt te zeer in de meest teedere belangen, dan dat de hoop gekoesterd zou mogen worden om de verschillende zienswijzen tot een te brengen.

»Dit ten volle beseffende, heeft de Regering, na den gevorderden strijd, met belangstelling te hebben gadegeslagen, gemeend bij het zamenstellen van haar vorig ontwerp alleen te moeten onderzoeken wat de Grondwet te dezen aanzien voorschreef, en de uitslag was, dat, naar haar inzien, de geest en bedoeling van deze en de gelijkheid van regten door haar aan de belijders der onderscheidene gezindheden verzekerd, geen ander stelsel toelieten dan hetgeen zij in het ontwerp opgenomen en in de Memorie van Toelichting nader ontwikkeld heeft.

»Dat zij hierin zouden hebben misgetast, heeft zij, ook na kennisneming der gronden in het voorloopig Verslag tegen dat stelsel aangevoerd, niet kunnen inzien. Zij heeft er daaronder geene gevonden, die niet reeds vroeger een onderwerp harer overwegingen hadden uitgemaakt, en evenmin als

toen hebben zij haar nu kunnen overtuigen. In een onderzoek van al die gronden te treden, mag overbodig worden geacht; door anderen is dit reeds meermalen geschied, en in het Voorloopig Verslag zelf zijn onderscheidene dier gronden reeds wederlegd. De Regering zal zich thans bepalen bij eene nadere toelichting en verdediging van het door haar aangenomen stelsel.

»Nu de overgroote meerderheid der Kamer het door de Regering voorgedragen beginsel der gemengde openbare school heeft aangenomen, acht de Regering het overbodig in eene nadere wederlegging te treden van het door slechts eenige leden verdedigde stelsel van afzonderlijke openbare scholen voor Protestanten, Roomsch-catholijken en Israëliten. Daar haar evenwel door deze leden ten laste is gelegd dat zij: »dit stelsel in bewoordingen heeft ontwikkeld, die daaraan het verwijt van ongerijmdheid moesten doen kleven," acht zij het noodig te doen opmerken, dat hierin eene misvatting heeft plaats gehad.

»Handelende over de verschillende beschouwingen, waartoe de uitdrukking der Grondwet, dat de inrigting van het openbaar onderwijs wordt geregeld *met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen*, aanleiding gegeven had, gaf de Regering op bz. 6 der Memorie van Toelichting te kennen, dat volgens sommigen aan dit gebod der Grondwet zou worden voldaan, zoo de verpligting wierd voorgeschreven in elke gemeente voor iedere godsdienstige gezindheid afzonderlijke openbare scholen op te rigten. »Doch — zoo ging de Regering voort — is de verwezenlijking van dit denkbeeld mogelijk? Er zijn gemeenten, waar thans zeventien godsdienstige gezindheden gevonden worden: zullen voor elke dezer eene of meer openbare scholen moeten worden opgerigt? Enkele gezindheden tellen slechts zeer weinig leden: zal niettemin voor het klein aantal kinderen eene openbare school, behoorlijk ingerigt, tot stand moeten komen? De Regering is van oordeel, dat een gezet onderzoek naar de voor- of nadeelen van dit stelsel achterwege kan blijven, omdat het naar hare overtuiging niet voor toepassing vatbaar is."

»Het is blijkbaar, dat hier niet van het stelsel, in het Voorloopig Verslag ontwikkeld, om afzonderlijke openbare scholen voor Protestanten, Roomsch-catholijken en Israëliten op te rigten, sprake was, maar van een ander stelsel, dat evenzeer zijne voorstanders heeft gevonden, en hoewel, naar inzien der Regering, evenmin als het eerstgemelde voor toepassing vatbaar, haar nogtans voorkomt op een meer zuiver en beter te verdedigen beginsel te steunen. Een van beide toch moet plaats hebben: òf de openbare scholen moeten toegankelijk zijn voor kinderen van elke gezindheid, òf er moeten voor elke gezindheid scholen worden opgerigt. Wordt het beginsel van openbare gezindheidsscholen aangenomen, dan moet het ook in zijne volle uitgestrektheid worden toegepast: het te beperken tot slechts enkele gezindheden zou eene onregtvaardigheid wezen ten aanzien der uitgeslotene; allen hebben dezelfde aanspraken. Verre dus van ongerijmd, zou de eisch der bedoelde zeventien gezindheden zeer billijk en gegrond wezen, maar welke zouden daarvan de gevolgen zijn in de toepassing? Hierop heeft de Regering opmerkzaam gemaakt, en dit was het stelsel, hetwelk zij op het oog had, niet dat, waartoe men, tegen de gevolgen van het eerste opziende, gekomen is en nu is beperkt tot het oprigten van openbare scholen ten behoeve der drie voornaamste gezindheden in de gemeenten, waar de omstandigheden het toelaten.

»Het hoofdbezwaar tegen het stelsel der Regering, door een veel grooter aantal leden ingebragt, is, dat dientengevolge de bevordering van Christelijke beginselen op de openbare school onmogelijk zou zijn, terwijl nogtans de zin onzer natie een godsdienstig en wel een Christelijk-godsdienstig onderwijs vordert; dat dan ook tevens het belang van den Staat, welks welzijn op de zedelijkheid en den godsdienstzin zijner burgers berust, weinig zou worden behartigd.

»Dat het onderwijs op de openbare lagere scholen eene zedelijke en godsdienstige strekking behoort te hebben, heeft de Regering reeds vroeger ten volle erkend. Zoo zij daaromtrent geen bepaald voorschrift in haar vorig ontwerp heeft opgenomen, noch daarbij in wijdloopige beschouwingen is getreden, het was omdat zij de zaak als zoodanig boven allen twijfel verheven beschouwde, dat eene nadere aanwijzing der noodzakelijkheid overbodig kon worden geacht. Geen onderwijs toch is, hier te lande althans, denkbaar, zonder dat de zedelijkheid en godsdienstzin daarvan de grondslag en de strekking zijn. Maar dit is dan ook eene zoo algemeen erkende waarheid, en vooral is elk onderwijzer daarvan zoo zeer doordrongen, dat eene wet op het onderwijs hieromtrent geene bepaalde voorschriften behoeft te geven.

»Hoewel dus geheel instemmende met hen, die beweren, dat de zin onzer natie eene godsdienstige strekking van het onderwijs vordert, en, voor zooveel noodig, met verwijzing naar hetgeen in de Memorie van Toelichting gevoegd bij het vorig ontwerp is gezegd, nog nader uitdrukkelijk verklarende, dat zij daarbij door geene andere gedachte is bezield geweest, kan de Regering niet toegeven dat *de wet zou mogen voorschrijven* dat die strekking godsdienstig behoort te wezen, overeenkomstig met de begrippen van eene, zij het dan ook verre de talrijkste gezindheid, dat zij uitsluitend Christelijk-godsdienstig moet zijn.

»Maar al meent de Regering dat de Grondwet niet toelaat dat door de wet aan het lager onderwijs eene *bepaalde Christelijk-godsdienstige* strekking worde toegekend, zij is overtuigd, met de onderscheidene leden die zich met hare zienswijze vereenigd hebben, dat het niet mogelijk zou wezen lager onderwijs te geven, wat niet tot zekere hoogte van het Christelijk beginsel, van de hoofdwaarheden des Christendoms uitgaat: dat evenwel dit beginsel geene versterking behoeft in de wet; dat de Chriselijke zin de natie zoozeer heeft doortrokken, dat het onderwijs Christelijk zijn zal, ook dan als de wet geheel daarvan zwijgt.

»Een uitdrukkelijke vermelding van de opleiding tot Christelijke deugden, als doel van het lager onwijs, is, naar het oordeel der Regering, door de Grondwet niet verboden. De opleiding tot de Christelijke, als de meest volmaakte en zuivere deugden, kan zonder twijfel met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen geschieden. Zij moet het doel van elk onderwijs, het streven van elken onderwijzer zijn. De vermelding komt de Regering echter overbodig en minder raadzaam voor, omdat, zoo als in het Voorloopig Verslag reeds is aangemerkt, de uitdrukking verschillend zou kunnen worden opgevat en daaraan een andere zin gehecht dan waarin zij zou zijn gebezigd.

»Door hen, waardoor op het behoud van het Christelijk element in het lager onderwijs zoo sterk wordt aangedrongen, is dan ook de zwarigheid ingezien, om daarvan in de wet uitdrukkelijk melding te maken. Zoo het woord *Christelijk* vermeden moest worden, zeggen zij, zou men althans in de wet moeten laten doorstralen, dat het godsdienstig element niet is uitgesloten. *Zoo* het vermeden moest worden: zij gevoelen dus dat er redenen kunnen zijn om het woord *Christelijk* uit de wet te laten, maar als gedeeltelijke vergoeding wenschen zij, dat in de wet dan *doorstraalde*, dat het *godsdienstig* element niet is uitgesloten. Met het uiten van dien wensch komt evenwel de zaak op een ander terrein. Nu niet langer op de vermelding van de *Christelijke*, maar van de *godsdienstige* strekking van het lager onderwijs wordt aangedrongen, omtrent welk laatste punt de Regering geheel instemt met hen, wier gevoelen zij thans behandelt, houdt het geschil op en kan alleen nog in aanmerking komen de vraag, of het beter is, dat de wet omtrent de godsdienstige strekking van het lager onderwijs het stilzwijgen beware, op grond dat die strekking daarin van zelf ligt opgesloten en geene uitdrukkelijke vermelding vereischt, dan dat zoodanige vermelding daarin plaats hebbe. De Regering heeft de redenen medegedeeld, waarom zij haar overbodig acht. Kan het evenwel tot bevrediging en geruststelling leiden, in de wet te vermelden, dat het openbaar lager onderwijs dienstbaar moet worden gemaakt aan de bevordering van zedelijkheid en godsdienst, de Regering wil zich er niet tegen verzetten; zij heeft het wetsontwerp alzoo in dien zin aangevuld.

»Zoodanige aanvulling is te meer verlangd, omdat de overgroote meerderheid der leden zich heeft verklaard tegen de door de Regering voorgestelde bevoegdheid tot vestiging van afzonderlijke openbare scholen voor kinderen van dezelfde gezindheid.

»De Regering acht het niet overbodig te herinneren wat haar aanleiding heeft gegeven dat voorstel te doen. Na te kennen gegeven te hebben, dat zij van oordeel was, dat de openbare scholen in den regel moeten zijn bestemd voor kinderen van verschillende godsdienstige gezindheden, zeide zij, dat van vele zijden de wensch kenbaar was gemaakt, om, waar de plaatselijke omstandigheden het toelieten, de openbare school te doen inrigten in verband met de verschillende godsdienstige gezindheden, zoodanig namelijk, dat de kinderen, tot dezelfde godsdienstige gezindheid behoorende, bij elkander wierden vereenigd en onderwijs genoten van onderwijzers dierzelfde gezindheid, en zij voegde er bij: »Wel gelooft de Regering, dat deze facultative splitsing in de toepassing moeijelijkheden zal ontmoeten en slechts in weinige plaatsen tot stand kunnen komen, maar zij heeft geen reden gevonden, noch met het oog op de Grondwet, noch op de belangen van het onderwijs, waarom zoodanige splitsing door de wet zou moeten worden verboden.

»Worden er gemeenten gevonden waar de godsdienstige verhouding der gezindheden het toelaat, dat de kinderen in afzonderlijke openbare scholen worden opgenomen, en de bevolking het verlangt, dan wil de Regering ook in dat geval de meest mogelijke vrijheid geven en aan de gemeentebesturen de bevoegdheid niet ontzeggen om tot dergelijke splitsing te besluiten."

»Hieruit blijkt dus, dat de Regering de gevallen, waarin de splitsing zou kunnen plaats hebben, als zeer zeldzaam beschouwde; maar zij achtte het toch mogelijk, dat bijv. in eene gemeente, waar die scholen wierden vereischt, en een nagenoeg gelijk getal kinderen van ééne gezindheid, van Protestanten, van Roomsch-katholicken en van Israëlieten gevonden wierd, de bevolking wenschen zou, dat de kinderen van dezelfde godsdienstige gezindheid in dezelfde school bij elkander wierden vereenigd, en dat alsdan de gemeenteraad, aan dien wensch toegevende, bij de keuze van onderwijzers voor die scholen, vermoedelijk op die schikking zou letten en het hoofd van elke school een onderwijzer pla van dezelfde gezindheid als de kinderen, waar dan de school van zelf het karakter van Pro tantsch, Roomsch-katholijk en Israelietisch zou krijgen. Daar er nu geen reden zou wezen om hiertegen te verzetten en de vraag welligt geop zou worden, of zoodanige schikking geoorloofd meende de Regering, dat het goed kon wezen len twijfel dienaangaande weg te nemen door bepaling in de wet. Alleen met dit doel wer bewuste zinsnede in het ontwerp gebragt.

»Hoewel nu de Regering met de minderheid leden van oordeel is, dat de bezwaren, do overgroote meerderheid tegen de voorgesteld voegdheid tot splitsing der openbare scholen aa voerd, aanmerkelijk zijn overdreven, heeft zij e wel geene reden gevonden, om op het behoud van te blijven aandringen. Ook zonder die b ling zal de bedoelde schikking tot stand ku komen en dus het doel, waartoe zij moest m werken, worden bereikt. Zij kan dus zonder zwaar vervallen en in zooverre is dit zelfs verkieze omdat dan de moeijelijkheden, die uit haar beh kunnen voortvloeijen en in het Voorloopig Ve zijn aangewezen, vermeden worden. De Rege heeft dan ook de laatste alinea van art. 4 van vorig ontwerp in het nu aangebodene niet o genomen.

»Aan het einde der beschouwingen over dit langrijk onderwerp gekomen, acht de Regering niet overbodig de aandacht nog te vestigen op navolgende.

»Wanneer men hun, die het gevoelen voorsta dat het onderwijs op de openbare lagere sch op de gewone volksschool, Christelijk behoor wezen, de vraag onderwerpt, hoe dan ten aan van de Israeliten gehandeld moet worden, is het antwoord veelal, dat voor deze afzonderl openbare scholen moeten worden opgerigt, en s migen voegen er bij: »zoo als er dan ook tot nu bestaan." Dat dit laatste beweren onjuist is, w reeds in het Voorloopig Verslag opgemerkt. » Koninklijk besluit van 10 Mei 1817 — wordt d gezegd — heeft alleen de vestiging van *godsd stige* armenscholen voor Israëlieten gewettigd en toekennen van rijkssubsidie aan zulke instellingen gelijk gemaakt; doch gaat uit van het denkbee dat de leerlingen dier scholen in den regel op gewone openbare scholen maatschappelijk ond wijs zullen erlangen. Alleen voor die pl sen, waar geene gemeentelijke armenscholen of dere hare plaats vervangende inrigtingen besta kan, volgens het genoemd besluit, het lager ond wijs bij het godsdienstig Israëlitische gevoegd en zooverre de godsdienstschool als eene openbare gere worden aangemerkt. De Regering kan hie voegen, dat het getal dezer laatste soort van sch niet meer dan 46 bedraagt. En wat betreft voortaan oprigten van afzonderlijke openbare sc len voor de Israëliten, doet zij opmerken, dat hier te lande 509 burgerlijke gemeenten zijn, w Israëliten in meerderen of minderen getale g vonden worden, veelal in minderen getale, w van die 509 gemeenten zijn er slechts drie dertig waar meer dan twee honderd Israëlit wonen. Onder eene bevolking van twee honderd ziel zijn ongeveer dertig kinderen die in de schooljare 6 12 jaren, vallen. Voor minder dan der leerlingen eene openbare school op te rigten mt al d daaraan verbonden kosten zou niet wel in aanmerki kunnen komen. Er zouden alzoo volgens bovenstaan opgaven 476 gemeenten overblijven, waar gee openbare school voor de Israëliten tot stand z komen en dus de kinderen van die gezindhei wilde men hen niet ten eenenmale van onderw verstoken doen blijven, noodwendig (dewijl *bijzond* Israëlitische scholen wel hoogst zeldzaam zullen zij de gewone volksschool zouden moeten gaan bezoeken

De Regering besluit de algemeene beschouwing in de Memorie van Toelichting aldus:

»De Regering meent met het vorenstaande v daan te hebben aan hare toezegging om over de v vragen, als algemeene beschouwingen in de inleidi van het Voorloopig Verslag geplaatst, hare zienswij in groote trekken mede te deelen. Zij heeft teve nader de redenen doen kennen waarom het n aangeboden ontwerp, schoon op enkele punt gewijzigd ten gevolge van opmerkingen en wenk der Kamer, waarvan de Regering het gewigt erke en gaarne gebruik heeft gemaakt, nogtans over h algemeen van het vorige slechts in volledigheid k verschillen."

GEDRUKT BIJ GRATAMA TE ASSEN.